

Bode folkebibliotek
Leseværelse
C 269 no.

THEODOR CASPARI

NORSK HØIFJELD

STEMNINGER OG SKILDNINGER

MED ILLUSTRATIONER

AF

A. BLOCH, TH. HOLMBOE, KAULUM, TH. KITTELSEN, EIV. NIELSEN

OG KARL UCHERMANN

BODE FOLKEBIBLIOTHEK
No. I-115-2

NB Rana
Depotbiblioteket

KRISTIANIA
P. T. MALLINGS BOGHANDELS
FORLAG

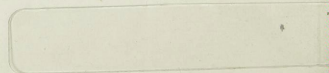
50347001

mag.
ex. 1

KRISTIANIA

— AKTIE-BOGTRYKKERIET —

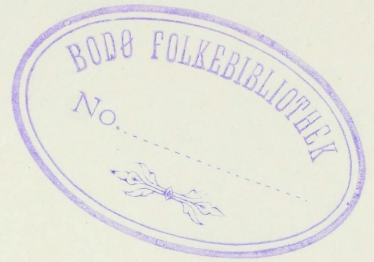
1898

INDHOLD

HØIFJELD:

I. Præludium	9
Jeg elsker dig	23
Vinterdrømme	25
«Nu klær Vaaren sig paa»	27
Blaaveis	29
Serenade	30
II. Opover mod Høifjeldet:	
Opbrud	35
Ruskal og Raila	39
Gran og Bjerk	44
Furuskog	49
Ved Maalet	57
Skogsus	64
To Søstre	66
Høststemning	70
Skogens Kirkegaard	74
III. Vidden	77
«Jeg slæbte min Kvide til Viddens Vang»	90
IV. Det Dødes Rige	91
Sommernat paa Bræen	102
Gloria in Excelsis	103
V. Høifjeldstyper	105
VI. Høst paa Høifjeldet	127
NORRLAND	149
Min Bregne	175

Til

Johan Sebastian Welhavens

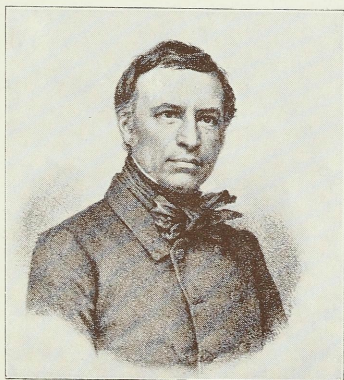
Minde.

JOHAN SEBASTIAN WELHAVEN.

*Der fløi en Fugl over Granehei,
saa vide som Skogen gynger,
der fører en Sti saa langt afvei
til Holtet, hvor Skalden synger.*

*Men har du vundet derind ved Kveld
og hører den klare Stemme,
da aabner sig Tjern og Kildevæld,
da — er du i Norge hjemme.*

*Da har du fundet den lune Vraa,
hvor Alferne er tilhuse,
da hører du Skogens Hjerter slaa
og Midtsommerdagen suse.*

Og var du aldrig saa haard og vrang,
du maatte din Art forandre,
din Sjæl maatte bæve som Aspens Hang
for Sangerens Toner tandre.

Med «Vidjekvisten» i Haand han drog,
og Længselens skjulte Kilde
og Vemodets Væld i Mark og Skog
de aabned sig blødt og stille.
Saa trylled han frem, den Viddets Mand,
som førte saa hvast et Værge,
saa trylled han frem et Alfeland
imellem de barske Bjerge.

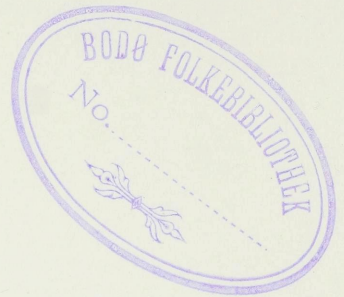
Af gjæve Skalde, o Fædreland!
du eier saa mange, mange;
men faa har vugget dit Savn som han,
der synger «forglemte Sange».
Og faa har sluttet al Dagens Døn
med Toner saa rene, bløde
som han, der nynnede «en Sangerbøn»
i Aftenens dunkle Røde.

Ja, da han slynged i Livets Kveld
«sin Sangerkrans hen i Støv»,
da reiste han sig en Støtte selv,
af Evighedsblomst omlovet.

Og var hans Daad ikke mer end den
i Digtingens Tempelhaller, —
den Bautasten skulde staa igjen,
naar stoltere Støtter falder.

Men du, hans elskede Fædreland,
den duftende Krans du tage,
den Krans han ofred paa Glemsels Strand,
og giv ham den, du, tilbage!
Og bærer Stien end langt afvei,
det er dine egne Skove,
din egen Digter, som sang for dig
sit deilige «Tirliltove».

HØIFJELD

Der svæver et Land i det skinnende Blaa;
ei stoltere ved jeg at nævne.
Men vil du didop over Dalene naa,
to stridige Ting maa du evne.

Thi først maa du seile med Ørnen afsted
høit, høit over Jorden og Kavet,
og saa — maa du vide at sænke dig ned
og krybe med Moserne lave.

I

PRÆLUDIUM

Høifjeld! —

Vid og vældig, baaren af Fjeldets Søiler, fyldt af Himlens Sol og af Stormens Aande stiger Naturens Høisal frem for Tanken.

Alle vante Øiemaal og gjængse Holdepunkter forrykkes. Det stolteste Bygverk synker sammen. Det tusindfoldige Livsbehov, Mennesket har laget sig af Naturen, hvirvler væk. Hverdagslivets store, urolig skiftende Farvemylder driver af.

Tilbage blir Naturen selv i sine faa mægtige Grunddele: Vidden, Vandet, Fjeldet, Bræen og Himlen; i sine faa rolige Grundfarver: Viddens og Fjeldets brune og sorte Drag, Bræens hvide og Himlens blaa Hvælv. —

Høifjeld! —

Det tusindstemmige dumpe Sus fra Verdenslivet dybt nedenunder stilner af og dør. Det evige Kredsløb af stakkede graa Døgnstemninger stanser op.

Evighedens Aande fylder det vældige Rum, og tilbage blir kun to store Grundstemninger: *Livets* og *Dødens*.

Livets Stemning; — thi hvor og naar i Tilværelsen vælder Livet, selve Skabelsesdagens vaagnende Liv, saa fint og rigt som en Sommerdag paa Høifjeldet!

En Krans af Snetinder svømmende i mørkeblaa Æther, blanke Fjeldsjø-Øine, hvor du vender dig, rødbrune Lynglag indfældt i det lyse Mose-
teppe, vuggende Blaaklokker og Gjeiterams om alle Tuer og Snespurve-
kvidder og Bækkeskvalder rundt om.

Vaar og Sommer gaar her i et. Sommeren er i uafladelig Vorden, slipper aldrig Vaargryets løftende Længsel og daarende Duft, faar aldrig Lov til at sovne af i Overmættelsens Ro.

Høifjeldets Gud blir aldrig ganske færdig med sit skabende Yrke. Aanden svæver altid over Vandene. Bækkenes Sang mister aldrig sin friske Tone, og den unge Jord, som dagstøt dukker frem af Sneens Tjeld, udgir uden Afladelse Urter og Blomster.

Som en klokkeklar Scherzo leger Høifjeldets Dagvise i det solfyldte Rum. Hver fredløs Tanke, hver stikkende Sorg feies bort af den jublende Livslyst. Freidig søger Øiet udover og se: Alt er saare godt!

* * *

Men naar Dagen helder, naar det sidste Solskjær streifer de tusind Toppe, naar det matte Dæmringslys viskes ud af de graa Lier, og selv de indsprængte lyse Mosepletter ikke længer orker at holde den flygtende Dag fast, — da gaar den livsglade Scherzo over i *Nocturnen* — en *Andante sostenuto* — uendelig ophøiet, men ogsaa uendelig tungsindig som hin Bethovens: «*quasi una Fantasia*».

Da blegner det tindrende Luftslet; det blinkende Guld blir til Graasten, det lysende Haab til Luft; Tilværets dunkle Gaader rører sig i Sjæledybet, og tifold øget vender Tungsindet tilbage. Livet er øde og tomt, og Mørket ruger over Afgrunden som paa Jordens første Dag.

«DÆK SKOGEN!»

Livet og Døden — den jublende *Scherzo* og den tunge *Nocturne* — det er de to store, letfattede Grunddrag i Høifjeldsmusiken og Høifjeldsdigtet, letfattede; thi som alle virkelig geniale Digtere og Musikere er Høifjeldet enkelt og klart i sit Grundsyn og i sin Grundtanke.

Men Menneskeaanden er nu engang sammensat.

Saa inderlig den i Løftelsens Time higer mod det Store, Enkle, Uformidlede, — i Længden trives den dog kun i Formidlingens lune Dagligstue. Det idelige bratte Sprang i Stemningen fra jublende Livslyst til afmægtigt Tungsind trætter og sløver Følelsen. Den sterke, uformidlede Evighedsfornemmelse lammer Viljen. Høifjeldets mægtige Aande vil let virke ligesaa monotont paa Øret som dets enkle Grundfarver paa Øiet.

Høifjeldets Gud er for vældig, Viddens Tempel for høit for Mennesket.

Det er den gamle Historie om Faust og Jordaanden. Ved en mægtig Viljeanspændelse har Faust manet Jordaanden frem, men kun for at styrtes i Støvet af dens haanlige Ord. Saa stunder ogsaa den trætte Kulturtræl efter Mødet med Høifjeldsaanden. Men ikke længe taaler han Samværet med den Vældige. Saa maa han ned igjen til sit kjære Nips og sine hyggelige Husguder.

Høifjeldshallen er ikke til Hverdagsbrug; men den skal da efter sin høie Herres Bestemmelse heller ikke være det.

*

*

*

Naar Sommerens korte Helg er over, og Herskeren vil være ene, da budsender han sin Husfoged. Og han kommer den barske gamle Vinter med sin Sværm af Undergivne. Da blir der Staak i Salen. Fra det blygraa Hvælv sænkes Sneens myke, perlestukne Tjeld udover. Tusind usynlige Hænder tar i, rusker og ryster, fylder og sprer. Tusind kaade Munde hujer og plystrer, hviner og ler.

Men indimellem slaar Gamlingens Røst med tunge Stød gjennom Hallen. Øverst oppe paa Fjeldet har han reist sit Høisæde, jættestor og

sterk. Mod Skyerne hvirvler det isgraa Haar, og Skjægfossen velter gennem Skaret, og han udstrækker sin Haand:

«Luk Vandene!» —

Og Frostens isnende Aand puster paa alle Fjeldsjø-Øine. De bevrer og blunker, kan ikke staa imod, slukner og lukker sig alle.

Atter udstrækker han sin Haand:

«Stæng Bræen!» —

Lynsnart styrter Stormens Vætter frem og velter den dybe Fanne over Indgangen. Saa stivner Livsens Strømme i de grønblaa Aarer, og Mulm fylder det vældige Jøkelbryst.

For tredje Gang løfter han sin Arm:

«Dæk Skogen!» —

Da bryder Ragnarok frem. Hvislende og hvinende, i vetløst Raseri kaster Luftens Hærskarer sig paa Løvskogen. Ryg ved Ryg velter de rygende Sneskavler bortover. Brisk og Vier og alle Smaabusker huker sig ned, lukker Øinene, og Snehavet gaar over dem.

Bare Bjerken gir ikke tabt endda. Paa Knæ, med krøket Ryg og sænket Hode kjæmper den for Livet. Men dybt nedenunder ligger Ryperne i sine Snehuller. De sorte Øine skotter urolig ud i Natten: Hvor skal dette ende! —

Da — som Nøden er størst — drønner atter Herskerens Røst gennem Rummet:

«Stille!» —

Og Skaveiret lægger sig.

Ud igjennem Skarene, ned ifra Stupene, bortefter Sjøerne styrter de vilde Vætter. Et sidste arrigt Stød ifra Eftertravet, et magtløst Hyl fra en stakkars Efternøler. Og saa blir det stille.

De tørre graa Sneskyer sopes undaf, og den vældige Kuppel med de tusind tindrende Stjerner blaaner over Vidden.

*

∴

*

«DA REISER HAN SIG OG TÆNDER NORDLYSET.»

Da reiser han sig, den graanedede Husfoged, løfter sine Arme mod Hvælvet
og tænder Nordlyset.

Over al Maade kunstig og vrang er hans Hænders Gjerning; ingen
af hans Undergivne magter det, ingen faar det til uden han:

Ei skal det flamme som Solen, den ødsle,
vække og varme til Jorddagens Daad,
ei som de høie, de hellige Stjerner
blinke og vinke mod evige Haab,
skal ikke bruse som Livets Orkester,
skal ikke tone som Sfærernes Kor,
skal bare flagre og blagre og lege
let som et Nyn mellem Himmel og Jord.

Fint og skjært, over al Maade sælsomt er det, og intet i Verden kan
lignes med det:

Et Glimt i Nattens Øie,
i Luftens Bølger blaa
et Morilddrys af *Stemning*,
som Tanken ei kan naa.

En *Længsel*, som luer og lyner og fylder
de luftige Haller med Sang uden Ord,
et Mylder af *Drømme*, som stiger og hyller
i skiftende Farver den sovende Jord.

Et Glimt i Nattens Øie,
som ei til Dagen naar,
et Morilddrys af *Stemning*,
som funkler og forgaar.

Vanskeligt over al Maade er det. Digter og Maler maa han være,
Tonernes Kunst maa han forstaa, han, som skal faa det til. Men Kunstner

er den gamle Husfoged større end nogen paa Jord. Let flyder Farvernes
Drys fra hans Haand, den klingende Sang fra hans Læber. Høifjelds-
faklerne slaar høit i Veiret.

* * *

Da stiger han ned fra sit Sæde, samler om sig den sølvstukne Kaabe
og vandrer gennem Hallen at prøve sine Tjeneres Verk.

Om Urens Loftsglugger forsvarlig er stængt; om Frosten har ødslet
med Sølv og Rav og staset med Søiler i Hjelene. Om Stormen har ind-
sat Væggene rigt med Perlemor, og Fonnens fyrstelige Divaner — om
de er dybe og bløde nok.

Og han samler den sølvstukne Kaabe om sig og vandrer over Vidden
i blaablank Nat med Nordlysiademmet om sin Pande. Alt, hvad hans
Undergivne har virket, mønstrer han med prøvende Blik, og se! — det
finder Naade for hans Øine.

Da træ'r han ud i det mægtige Portal, bøier sig syv Gange til
Jorden, og Høifjeldets Aand suser ind og fylder Rummet. —

Har du hørt Vinternattens Symfoni? — Krystallernes legende Æols-
harper, Nordlysets Giger og Ætherens Klarinetter, Høifjeldets Orgel i
dæmpet Døn? — En Hymne til Renheden, en Klarhedens Høisang, en
Andante quasi una Fantasia, men løst ifra Sommernattens Tungsind! —

Kjender du Vinterdagens Scherzo? —

Lystig med Klokkespiltoner begynder den,
Solstraalevals over Sølv og Rubin.
Ind jager Vindene, fanger den, nynner den,
slynger den høit imod Fjeldenes Lin.
Vildren, Vildren i kaade Hop
tar den op i en let Galop.
Ryper i snehvide Perlebaand
fletter den blødt om Fonn.

* * *

Nede i Menneskenes Verden har Vaaren tat Styret. Sjøen sprænger Lænkerne og kaster sig stormende til Jordens Bryst.

Men høit deroppe svæver Høifjeldet i urørt Prag, ved ikke af Tron-skifte, kjender ikke Forandring eller Skygge af Omskiftelse.

Bjerken grønnes, og Dagen lang gir Stæren sine Rægler tilbedste; men fremdeles er det tyst deroppe; intet Grønt uden Isens Pillarer.

Djærvere og djærvere gaar Vaaren paa. Aasene blaaner, og Heggen og Syrenen strør Sne. I Ungdommens Overmod trækker Maidagen i Vinterens Klæder.

Da endelig tør Høifjeldets Herre ikke drøie længer. Den gamle Husfoged faar Afsked, og Skaberverket begynder.

Men først sender han Skodden udover, dækker fra øverst til nederst sit Rige med Mulm. Intet Øie skal se Fødselstimens Løndom.

Men Elvene bærer Bud. I svære graa Hvirvler velter de nedover i Mainatten og melder dunkelt om store Slag og mægtige Omveltninger. Og var dit Øre fuldkommelig lydhørt, du vilde i denne Stund fornemme en Brusen som paa Jordens tredje Dag, en Storm af underlige Lyder, af Suk og Støn og Brag og Smeld, af sigende Fonner og styrtende Fjeld.

Men nede i Lavlandet flyver Trækfuglene urolig om og stunder som Syndflodsduen efter, at det Tørre skal sees deroppe. Kjørene brøler af Længsel efter Fjeldet, og Mennesket, ogsaa *han* opløfter sine Øine mod Bjergene.

Og langt om længe, naar Heiloen længst har tat Tuen, og Kvæget de solfyldte Lier i Eie, da stiger ogsaa Skabningens Herre over Vidden, stanser ved den grønklare Bræelv og kaster al Døgnets Ank i dens Vande.

* * *

Dog, frydfuldt som det er at slænge sig ned, slippe Tankerne og drømme, har Høifjeldet ikke mer at by dig, da vil du snart bli fornøiet. Selv Sommerens korte Helg vil tykkes dig lang, Sanatoriedagen ensformig. Skal Tanken helt og fuldt hvile, da maa den ha noget at sysle med ogsaa paa Helligdagen.

Men har da Høifjeldet noget sligt Arbeide at gi? —

Ja, om du har Øine at se med.

Saa stort, saa koldt og ensformigt det er, har du Vilje til at ta imod, da vil det visselig komme din Trang imøde, fint og nænsomt som en Kvinde gi dig, hvad du behøver, — ikke for meget, ikke for lidet — tyst og stilfærdigt, uden at trænge sig paa.

Til dig selv staar det, om Høifjeldet bare skal være den store, glimrende, men kolde Festsal, eller om det ogsaa skal kunne by dig *noget* af Dagligstuens Lunhed og Hygge.

Salv dine Øine med Øiensalve, og se udover! — Langsomt, umerkelig, som af sig selv vil det Ensformige brydes, det Nakne klædes, det Kolde ta Glød. Luk Øret helt op! og Høifjeldets monotone Sus vil smaat om senn løse sig op i Melodier, en efter anden, et perlende Væld af yndefulde Stubber.

Du vil faa Tag i hundrede vakre vindende Smaating paa Vidden og Bræen, ja, i nakne Fjelduren. Kun, at de ikke stikker sig frem. Selv maa du lede dem op.

Det vil gaa op for dig, at det Smaa, det Ringe og Uanseelige ingensteds i Verden staar i Agt og Ære som heroppe i det vældige Høifjeld, hvor Heiloen er Forsanger paa Vidden, den krybende Dvergbirk Urens Kjælebarn, og Snespurven Bræens Sjæl.

Og da vil Høifjeldets Aand ikke længer knuge dig til Jorden i sin Vælde. Du har seet Kjærligheden lyse i de dybe Øine; den kolde Beundring vil vende sig til Kjærlighed i din Sjæl.

Og naar den kommer den uafvendelige Stund, naar Sol gaar ned, og det tindrende Luftslet blegner, — det blir dog ikke til Graasten *alt* Guldet for dig. Tusind fagre Smaa vil dukke frem i din Erindring og vare sit Værd for din Tanke.

Den tunge Nocturne vil ikke længer fylde dig med Haabløshed; thi du er ikke *alene*.

Tusind fattige Liv rundt om dig drar sagte Veiret i den dunkle Nat.

«Jeg elsker dig.»

Jeg elsker dig, naar Svalens Røst dig vækker,
og naar du kaster Sneens hvide Lin,
med blanke Øine ser dig om og strækker
de spæde Arme mod Konvallen fin.
Naar Natten sænker sig, og Dæmring dækker
med florlet Brudeslør dit unge Bryst.
Jeg elsker dig, naar Rugden stille trækker,
og du — du skjælver i din Elskovs Lyst.

Jeg elsker dig, naar du din Rigdom tømmer
med milde Hænder over Vang og Væng,
naar dine Læbers sunde Aande flømmer
fra Lyng og Birkeli og Kløvreng.

Naar i den lune Sommerkveld du drømmer
med Skogens tusind Spæde ved din Barm.
Jeg elsker dig, naar Gjøkens Toner strømmer
fra Aas til Aas i Julinatten varm.

Jeg elsker dig, naar lønlig du bereder
dig til den store stille Afskedskveld,
naar klædt i Guld og Silkeskrud du træder
den høie Herredans med Døden selv.

Og naar du villig kaster Festens Klæder,
og naar du segner i den tause Lund —
jeg elsker dig, naar Aftensolen breder
det sidste Gjenskin om din blege Mund.

Vinterdrømme.

I Osen under det frosne Krat
gaar Elven i sorte Strømme,
gaar Elven ene ved Vinternat
og mumler i dunkle Drømme.

I Lænker sturer det trauste Vand,
hver Busk i sin Celle sover;

men Elven slider i Lænken, han,
og vil ikke gi sig over.

Han mindes endnu den grønne Kve
og ler under Fængselsvæggen,
han skotter op til den hvide Sne
og nynner en Stub om Hæggen.

Han kan ei sprænge den tunge Slaa,
ei frelse sin Frænde, Tjernet;
men selv saa fanger han Himlens Blaa
og Aftenens blanke Stjerne.

Han kan ei vække det frosne Krat
med jublende Seirstoner;
kun nynne kan han en Vinternat
paa lønlige Foraarsvoner.

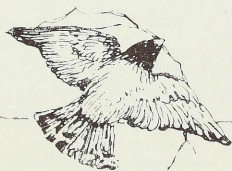

«Nu klær Vaaren sig paa».

Nu klær Vaaren sig paa.
De bølgede Skoddegardiner er nede,
det drysser fra Grene, det drypper fra Straa,
og Fuglene smaa
de sidder og bøder sin Rede.

Tys! nu klær hun sig paa.
Nu vil hun ha Fred for de frittende Blikke.
Inat maa de komme, Fiolerne smaa,
dem venter hun paa,
dem vil hun i Knaphullet stikke.

Men imorgen — — Ja da! —
Naar Skogene vaagner, og Svalerne hviner,
naar Vindene kysser hvert spirende Blad,
da trækker hun fra
de bølgende, hvide Gardiner.

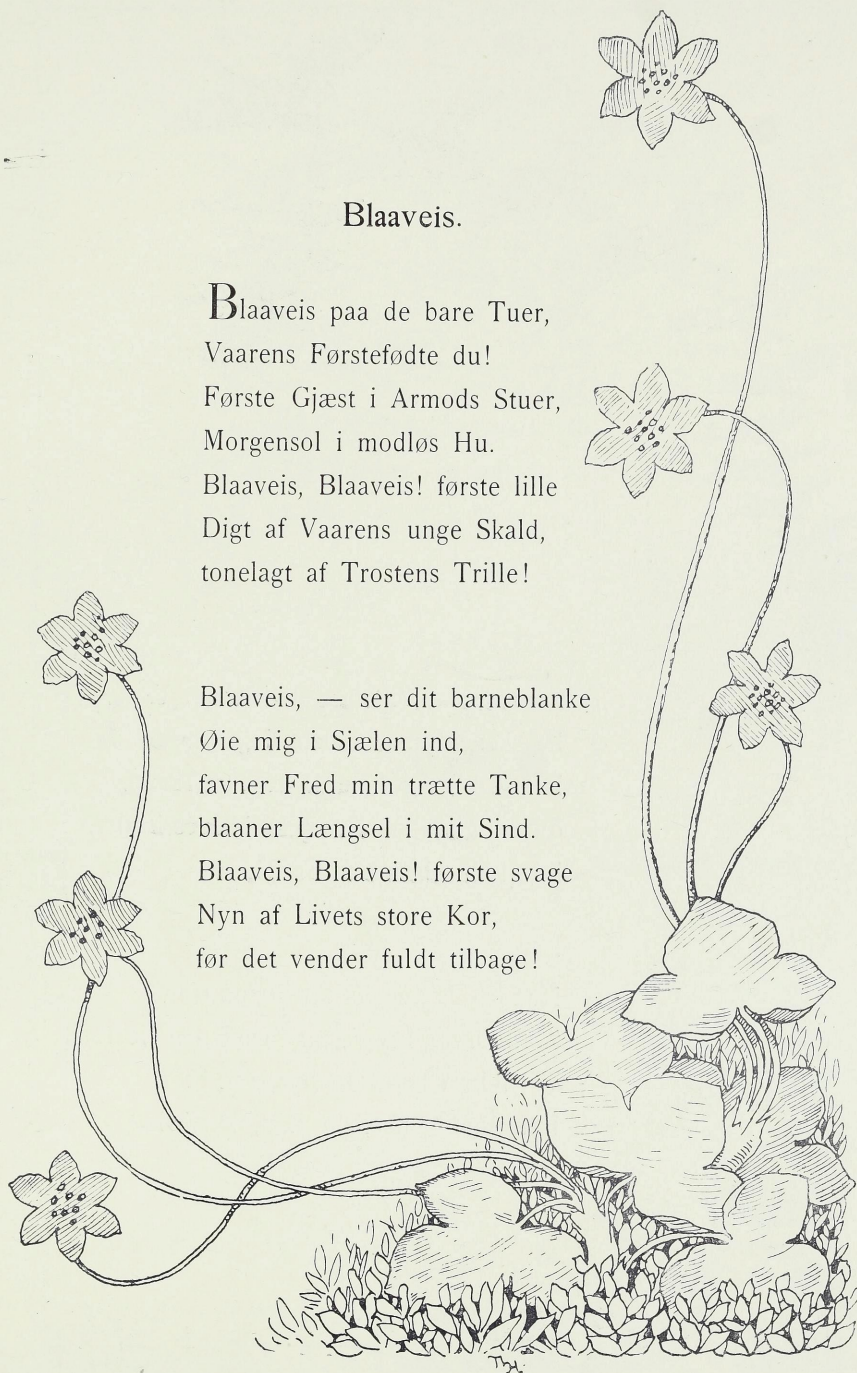
Og forklaret hun staar
med Ætherens tindrende Guld om sin Pande,
Fiolernes smilende Haab i sit Haar,
den deilige Vaar,
og ler til de skvulpende Vande.

Blaaveis.

Blaaveis paa de bare Tuer,
Vaarens Førstefødte du!
Første Gjæst i Armod's Stuer,
Morgensol i modløs Hu.
Blaaveis, Blaaveis! første lille
Digt af Vaarens unge Skald,
tonelagt af Trostens Trille!

Blaaveis, — ser dit barneblanke
Øie mig i Sjælen ind,
favner Fred min trætte Tanke,
blaaner Længsel i mit Sind.
Blaaveis, Blaaveis! første svage
Nyn af Livets store Kor,
før det vender fuldt tilbage!

Serenade.

Atter staar Vildgaasen vidt over Vang,
Bækkene nynner i Dæmringen atter.
Du, som har Foraarets freidige Trang,
du, som kan juble med Bækkenes Latter,
lyt til min dæmpede Sang!

Maa jeg da *tale* det ud, før du tror,
hvad du saa længe, saa længe dog vidste!
Tør ikke Vaaren da drysse sit Flor,
Isen, som dækker dit Sind, ikke briste,
før jeg har tryglet med *Ord!* —

Maa jeg da tale, og ved du det ei!
Mere end Himmelens tindrende Hære,
mere end Skogenes Sus over Hei,
mere end Lyset og Livet, du kjære,
elsker, ja, elsker jeg — *dig*. —

Atter staar Vildgaasen vidt over Vang, —
du, som har Bækkenes Sang, lad den klinge!
du, som har Trækfuglens freidige Trang,
reis dine Tanker, og løft nu din Vinge!
lad det bli Foraar engang! —

II

OPOVER MOD HØIFJELDET

Opbrud.

I gamle, gamle Dage var det, i den store Skogalder. Endnu havde Skogen ikke mødt sin Herre. Ikke Øksehug i Aasen, ikke Røg i Lien. Ingen Farvei i Dale uden Elvens.

Frit og uhindret raadde Skogen, og videnom laa den store Landefred over Jorden.

Uforment fik Liv røre sig, Skogduen kurre og Orren kutre, Gjøk gale og Maaltrost syngte.

Skogen la sig ikke i det.

Kun naar Sol gik ned, naar de tusind Graner bøide sig, og Aftensalmen gik fra Dal til Dal, skulde al Uro tie.

Saa var Skogens Vilje, og alt Liv føide sig og blev stille.

Skogfald kom, og Skogfald gik, og saa tog det til at bli trangt om Plads i Aasene.

Margløse Overaaringer stod og luted i Lierne, Vindfald og anden Raaddenskab laa og fyldte op paa hver en Lei.

Skogen strævde og strævde, men den raadde ikke længer med al den Død og Styggedom.

Værre og værre blev det for Ungskogen at komme frem. Den vantivdes og gav Ondt fra sig.

Høit opunder Bergvæggene, i Skarene, paa Knausene, flokked den sig, Bjerk, Asp og Or, Løn og Rogn, hvisked og tisked og sendte Slængord nedover.

Svære rake Malmfurer rysted sine Hoder, snodde Skjægget og saa betænkte ud.

Ja, til og med Storfolket nede i Daldybet saa skjønte det, at noget var paafærde, og blev uroligt.

«Hvad staar paa, staar paa!» — sang Elven, saa yr og glad den strøg nedover i Sommerkvelden:

«Staak og Styr om alle Skrænter.
Trangt om Pladsen! — ha, ha, ha!
Store Vidde staar og venter!
Blanke Tjern og blaae Sneffeld,
Solskin, der, jeg kommer fra!»

«Blanke Tjern og blaa Snefjeld!» — steg det i brusende Kor fra Ungskogen.

«Snefjeld!» — suste de rake Malmfuruerne.

«Snefjeld!» — hvisked det langt nede i Graneskogen.

«Snefjeld!» — mækred de visne Overaaringerne. «Snefjeld! — Ikke Sne nok lange Vinteren, kanske! Hvad mener du, kjære Hakkespet?» —

«Pr! pr! Kli—æh! Kli—æh!

Nok af Sne, nok af Sne!» —

dømte Hakkespetten. Og den underfundige «Rauskjør» vingled hid og did, la Hodet paa Snei og var af samme Mening.

Men da blev Maaltrosten arg og opløfted sin Røst til en Nidvise om de tre, en Nidvise, saa det gnall i Skogen:

«Pyt! pyt! fryser du, Skrællingen! fryser du, Skrællingen! aa fy! aa fy!» —

Det var til de gamle Overaaringerne.

«Knækker du Lus, Gamlemor! Knækker du Lus, Gamlemor! Finder du no', finder du no'!» —

Det var til Hakkespetten.

«Pyt, pyt! Stæl ikke naa, Larven! stæl ikke naa! Tjuvknegt! Tjuvknegt! fy!» —

Det var til Rauskjør.

Men da Maaltrosten slig havde lettet sig for Harmen, fløi den bort i det høieste Grantræ, den kunde finde, og kvad af fuldt Bryst om de blanke Tjern og blaa Snefjeld.

Vakrere havde den aldrig sunget. Alt Liv holdt Veiret og lydde. Og da Sangen var slut, gik det som en Storm over Aasene: «Tilfjelds, tilfjelds!» —

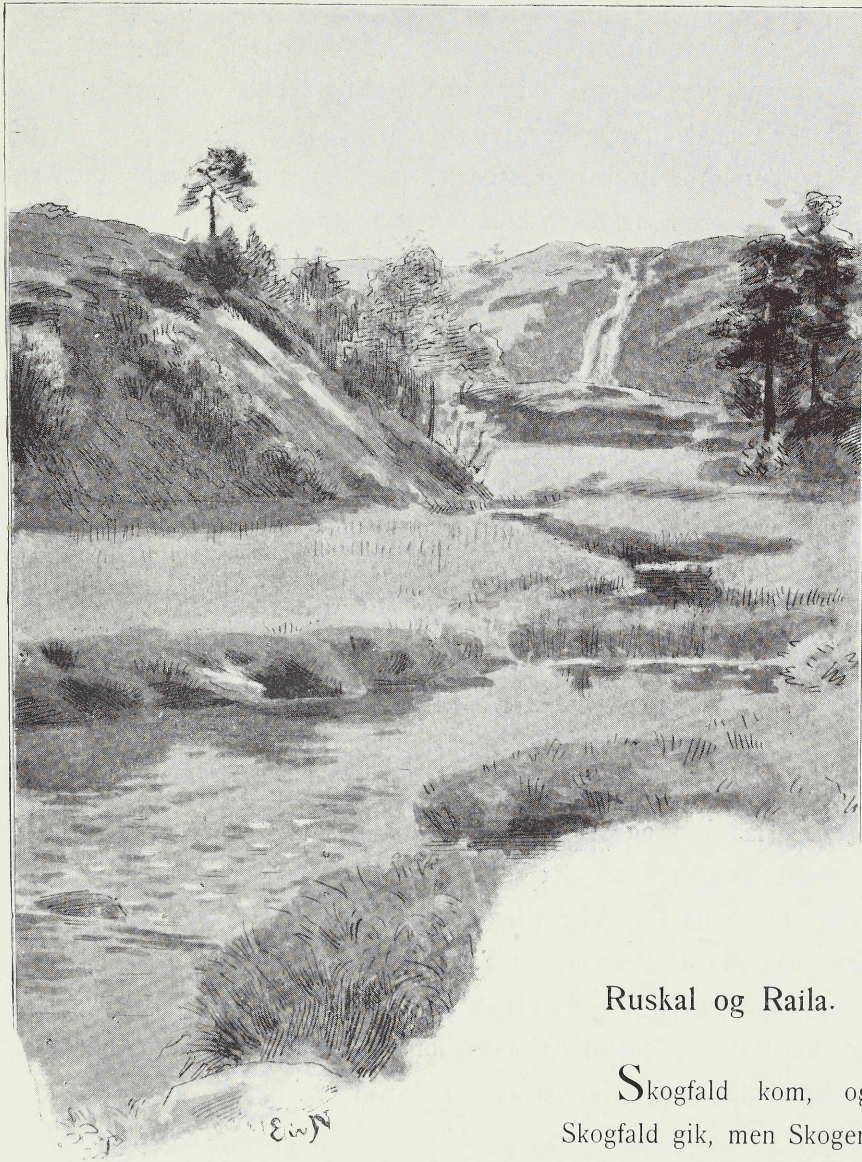
Skogen begyndte at vandre.

Øverst oppe Bjerken, lysegrøn og skjær, rysted de gyldne Lokker i Solen og sang:

«Fremad, Brødre! fremad alle!
Lad vor Vandringsdag bli lang,
Læggen krøkes, Kvisten falde! —
Opad stormer vi med Sang!»

«Opad stormer vi med Sang!» jubled Asp og Or.
«Lad vor Vandringsdag bli lang!» — suste de svære Malmfurerne.
«Bare vi naar frem engang» — lød det hviskende fra Granskogen.

Ruskal og Raila.

Skogfald kom, og Skogfald gik, men Skogen laa fremdeles paa Vandring.

Riom-til saa den et Skimt af Snefjeldene, riom-til var alt lukket og stængt.

Saa mødte den to Elver, *Ruskal* og *Raila*.

Langt inde paa Vidden laa *Ramsil*, det ensomme Fjeldvand. Hun var deres Ophav.

«Lov mig *et*, Barn,» sa *Ramsil*, da de to skulde ud i Verden: «Skil aldrig Lag, hold altid sammen!»

Ja, det loved *Ruskal* og *Raila*, og jamsides strøg de nedover en Tid. Men saa kom de til en brat *Berghammer*.

«Udenom!» mente *Raila*. «Bent paa!» sa *Ruskal*, og da ingen af dem vilde gi sig, saa for de hver til sin *Kant*.

Men ved det vesle blaa *Tjernet* nede i *Dalsøkket* skulde de træffes igjen, det loved de hverandre.

Men det *Løfte* holdt ingen af dem.

Da *Raila* først havde begyndt at gjøre *Krok*, maatte hun holde ved, og længer og længer bar det væk fra *Tjernet*.

Men *Ruskal*, der han satte hodestups udover, fik andet at tænke paa end at kige efter *Raila* og alle *Smaatjernene* i *Fjeldet*.

Fos i Fos for han nedover, saa *Skummet røg*, og det svimred for *Synet* paa 'n.

I *Førstningen* likte han sig ikke rigtig; men snart blev det hans høieste *Fryd* at gaa paa *Hode* i de svarte *Juvene*.

Der laa han og staaked og styrte, saa det hørtes videnom. Selv *Fossekal* saa syntes han, det gik for vidt, og drog sig undaf. Og vaaged til og fra en stakkars *Vier* eller *Enerbusk* sig derned, saa var det ikke Ende paa alle de *Fanteord* og *Fantestreger*, den maatte døie.

Ja, saa fik han det da tilslut, som han vilde ha det.

Skyd af alle, ensom og alene, for han der i de svarte *Kulpene* og rendte *Hodet* mod *Bergvæggen*.

*

*

*

Endelig blev han træt af dette *Liv*. *Længselen* efter *Raila*, efter *Solskin* og blaa *Himmel*, begyndte at røre sig i ham. Ud vilde han af disse skumle *Bergkløfter*, ud i den store vide *Verden*!

Havde han bare havt et *Liv* at betro sig til!

Men ingen hørte hans Raab, ingen agted paa hans saare Hulken.

Raadløs løfted han Øiet mod Himmelstripen deroppe.

Men hvad saa han! — Yderst paa Bergskrænten, klædt i skinnende Hvidt, stod Bjerken og luted sig ned mod ham.

Gjennem det lette fine Løvverk smøg en Solstraale sig ned til den ensomme Elv. Et glitrende Regnbueskjær la sig for hans Øie, Haabets Straaleskjær, og hastig og aandeløst raabte han op:

«Hvem er du, Fremmede? Kom ned! Slaa dig til her! Snak med mig! Syn mig Veien!»

Og blødt og klangfuldt kom Svaret tilbage:

«Skogens yngste Datter er jeg.
Vaaren, Vaaren gav mig Navn.
Ind i hver en Afdal trær jeg,
Armod klær jeg, Solskin sprer jeg,
stiller Sjøens dunkle Savn.

Derfor lad din Vildskab fare,
stans, o Elv, dit yre Jag!
Og med Blomster vil jeg klæ dig,
Veien te dig, synge med dig
i den sommerklare Dag!»

Da faldt Fred paa Fjeldelven. Den tunge Fængselsport aabned sig, og mild og tankefuld gled han ud i Dagen.

Flok i Flok satte Bjerken udover, slog sig ned paa Held og Hammer og reiste sine lyse Sale.

Tæt i Hælene paa den fulgte Brisk og Vier, Haand i Haand, la sig fore i Vikene og prated om Veir og Vind.

Over hver Revne reiste Bregnen sine grønne Tag, og om hver Rabbe spandt Guldskjæg sin Væv.

Men ved Fjeldelven hang alle Øine og alle Sind.

Og han, den blaaøiede Vildstyring, leved ikke længer sig selv alene, gav villig de unge Rødder af sit friske Vand, det grønne Løv af sit lyse Haab.

Sang for dem alle i Sommerkvelden, nynnede dem isøvn i den lange Vinternat.

Bare et la sig tungt paa hans Sind: Tanken paa Barndomsveninden, den stille Raila.

*

*

*

Vag og spag for imens hun om inde i Fjeldet og ledte efter den lempeligste Farvei.

Men jo længer det led, des raadvildere blev hun, desmindre turde hun slippe sig.

Tilslut gav hun det op og la sig til at drømme i de store tunge Loner.

Langt om længe vaagned hun ved et underligt Sus i Luften. Da hun slog Øinene op i den klare Vaarsol, stod Bjerken over hende og sang:

«Raila! Raila! — Aasene blaaner,
Skogene hvisker dit Navn.
Dalene trænges,
lytter og længes.
Vaagn dog, og stil deres Savn!» —

Da kom der Liv i Elven. Modet vaagned; de matte Vande rørte sig og trak Veiret efter den lange Søvn.

Med Sang paa Læben, Solguld over de lette Krusninger gled Raila ud af Lonen.

Bjerken foran, allesteds paafærde for at styrke og støtte det unge Sind.

Snart oppe paa en Berghammer, lys og luftig, vifted med det grønne Slør og sang, snart nede ved Stranden, la sig udover og hvisked.

Slig fulgtes de nedover mod den store Sjø *Almeran*.

En skarp Sving udenom en Fjeldpynt, og det blanke Vandspeil laa foran dem.

Men hvad gik der dog af den blyge Raila!

I et Nu — før Bjerken kunde sanse sig, satte hun med et høit Fryderaab udover og blev borte i et Fjeldskar.

Langt borte i Aasene paa hin Side Sjøen havde hun øinet et glitrende Sølvbaand og ante, hvem det var.

Stryg i Stryg, saa Skummet drev, styrted de to Barndomsvenner mod hinanden.

Et Byks ud i Fjeldsjøen, og jublende gled de over i hverandre og var et.

Men rundt om i Hei og Held laa Graneskogen og stelte til Bryllup.

De blaa Snefjeld langt ude i Synsringen løfted sine Hoder for at faa et Glimt af Herligheden, og Maaltrosten glemte Forbudet og sang saalænge udover Sommernatten, at Bjerken maatte til at tysse paa den:

«Oppe endda! er du oppe endda,
Maaltrost i Granetoppens Gyngel
Skumringen vælder, og Vinden dør af,
Rugden har sænket sig i Lynget.
Sov! sov nu Sanger! sov sødt!
Nu er det Natten, som skal synge.

Vaagnet er Afdagens sælsomme Flok,
rusler og tusler gennem Sale.
Natteravn dreier sin surrende Rok,
Flaggermus danser over Dale.
Sov! sov nu, Sanger! Sov sødt!
Elven vil vysse dig i Dvale.»

Gran og Bjerk.

Skogfald kom, og Skogfald gik, men endda laa Skogen og turte Bryllup rundt om i Aasene ved Almeran.

Langt om længe vaagned saa Bjerken, rysted Festrusen af sig og sang Opsangen:

Fremad, Brødre! Fremad alle!
Lad vor Vandringsdag bli lang,
Læggen krøkes, Grenen falde! —
Opad stiger vi med Sang!»

«Lad vor Vandringsdag bli lang!» — hauked Asp og Or.

«Bare vi naar frem engang!» — suste de svære Malmfuruerne.

Men langt nede i Tykningen laa Granen, stusled og stelte med sit og sa ingenting.

«Hei der, Gran! hvad tar du dig for?» raabte Bjerken nedover.

«Lager Skog!» steg det rolig fra Granelien.

«Lager Skog!» storlo Bjerken. «Ikke gjort fra dig det Smaaplukket endda!»

«Hvad kalder du Skog?» spurgte Granen uforstyrret.

«Skog!» sang Bjerken:

«Skog er der, hvor Lyng kan strække
sig i Solen let og frit,
Bækken tralle, Bogfink hække,
og Konvallen smile blidt.
Der, hvor bagom Stabben stille
Bregnen drømmer i sin Krog,
der, hvor Lærken slaar sin Trille,
der, min kjære Gran, er Skog!»

«Der er Skog! der er Skog!» steg det i Kor fra Løvtrærne.

«Der er *din* Skog,» svarte Granen stille, «men ikke *min*. Ikke kan
jeg lægge mine Ord saa fint som du, men høre mig faar du nu
alligevel:

Skog er der, hvor tusind Rødder skyder
brune Knoller over Mos og Muld,
lubben Granelæg til Tusindtallet
værner tryggelig om Tjernets Ro.
Hvor en graanet Toll, den Lynet slog,
staar, fordi den ei har Plads at falde, —
der er Skog!»

«Saa, *der* er Skog!» gjønte Bjerken; men uforstyrret blev Granen ved:

«Skog er der, hvor Tiur trygt kan glemme
hele Verden i sin Elskovsrus,
Vildand vugger fredelig i Tjernet,
Myren samler uforment til Hus.
Der, hvor tyst i Sommernattens Sus
Elgen drømmer under Nattens Stjerne, —
der er Skog!

Skog er der, hvor Vinterstormens Harme
faafængt bryder sig mod sikker Slaa,
der, hvor evigunge Moderarme
trofast hegner om hver lønlig Vraa.
Hvor de hvile kan, de tusind Smaa,
vente tillidsfuldt paa Vaar og Varme, —
der er Skog!»

«Der er Skog! der er Skog!» suste det borti Furulien; men Løvskogen taug og rørte sig ikke.

Stille og tankefuld saa Bjerken udover i Aftenrøden.

«Kan være, du har Ret, Gran,» sa den endelig. «Min Skog er, tør hænde, fattig mod din, og jeg bare en Stakkar mod dig. Men jeg kan ikke for det. Ser jeg ud over det store fattige Fjeldrige, da har jeg ikke Ro paa mig:

«Kan jeg vel her i hver en Vraa
ødsle med Liv og Glæde! —
Ved jeg dog vist, at Vidden graa
bøder med Mos og usselt Straa
stille sit Armodsklæde.

Kan jeg da her den lyse Kveld
synge til Dans om Strande!
Ser jeg dog hist det gamle Fjeld
trække det sorte Skoddetjæld
over sin tause Pande.

Kan jeg da her ved sorgløs Strand
speile min Fryd, fornøiet! —
Ved jeg dog hist et fattigt Vand,
drømmer saa tungt paa Viddens Rand,
ligger med Graad i Øiet.»

«Og jeg,» sa Granen, «jeg spør ogsaa:

Kan jeg la Hus og Hygge staa,
alt hvad jeg har ihænde,
slippe de Tusind stakkars Smaa
og — for en Sorg, jeg aldrig saa, —
fare til Verdens Ende!»

«Verdens Ende!» bruste Bjerken i Henrykkelse, og Solefaldet la sit gyldne Skjær over det grønne Løv.

«Kunde jeg fare til Verdens Ende, svinge mig op paa den blaa Tind og ind i den blanke Himmel!

Kunde min Længsel, lys og sterk,
stige paa Stormens Vinge!
svæve paa Hvalvets klare Bro,
sænke sig stilt og gaa til Ro
hist under Fjeldets Bringe!»

Det blev med et saa lydløst stille i Skogen. Bækkene tystned, og Ringduen stansed sin Tutren.

Maaltrøsten sad i sin Granetop og lydde, urørlig, som var den øverste Knotten paa Træet.

Solen sank bag fjerne Fjeld, og mørke Skygger listed over Lien.

Da steg det mildt og vemodig fra Graneskogen:

«Ved du da vist, at Længslens Væld
stilner i Fjeldets Haller?
Er ikke Længslen Livet selv?
lægger sig først den sidste Kveld,
da, naar din Stamme falder.

Ved du da vist, at Fjeldets Blaa
stanser din Længsels Klage?
Har du ei mer at haabe paa,
da vil din Længsel stille gaa
hjem til de svundne Dage.

Her kan du høit mod Hvælvet le,
her kan du Tonen fange.
Vil ikke hist den kolde Sne
isne din Hu og bøie dit Knæ,
øde de unge Sange?»

«Kan hænde, kan hænde, Gran!» lød det jublende fra Bjerken.
— «Men komme, hvad komme vil! jeg maa frem, frem!

Fremad, Brødre! fremad alle!
Lad vor Vandringsdag bli lang, —
Læggen krøkes, Grenen falde! —
Opad stiger vi med Sang!»

«Opad stiger vi med Sang!» bruste det fra Aas til Aas i den lyse
Sommernat.

Skogen begyndte at vandre igjen.

Men *Granen* var ikke længer med. Taus og tankefuld stod den
der tilbage i Lierne ved Almeran.

Furuskog.

Saa laa da Skogen paa Vandring igjen.

I tætte Lag laa den opefter Knækkene og strævde, Furu og Løvtrær om hverandre. Et travarligt Arbeide var det, mest for Furuen, som saa længe havde været fra det.

Men ingenting sa den, bare stod og strøg sig over Skjægget nu og da og klemte saa paa igjen.

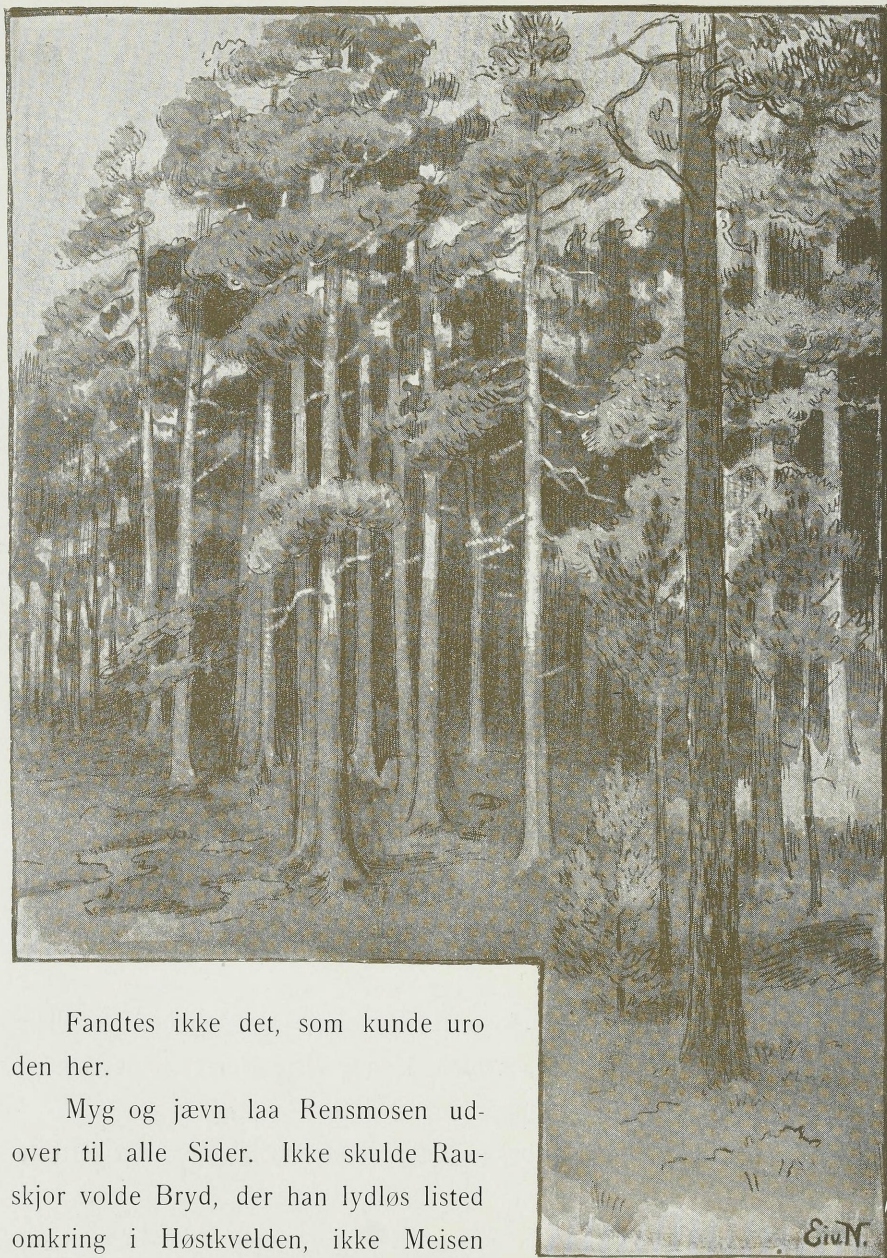
Smaat om senn naadde den frem til nogen milelange graa Moer.

Her skilte Løvsbogen sig ud. Den likte ikke det lange ensformige Fladlændet.

At gaa der og dra sig udover i den slette Uendelighed var ikke efter dens Sind. Nei, løfte paa Foden, kjende faste Berget under sig og ha Utsyn fremover, det var noget andet, det!

Og op i Fjeldlierne paa begge Sider af Moen stak den, det forreste den kunde.

Men Furuen la bent udpaa Moen. Her var netop rette Lændet for den. Her kunde den spre' sig udover i Smaaholter eller staa for sig selv — ti og tolv i Følge — grunde og suse og suse og grunde, saa meget den lysted.

Fandtes ikke det, som kunde uro den her.

Myg og jævn laa Rensmosen udover til alle Sider. Ikke skulde Rauskjør volde Bryd, der han lydløs listed omkring i Høstkvelden, ikke Meisen uleilige med det stakkars stilfærdige: «Ti-ti-da!», han kunde.

Bedst det var, kunde jo nok Svartspetten finde paa at slaa en Trommehvirvel, saa det vak i Skogen. Men Stakkaren gjorde det jo ikke

for Moro Skyld. At nægte ham den fattige Madbiten, han saa haardt maatte slide sig til, det gik jo ikke godt an.

Saa drog da Furuen sig smaat og godt fremover i sine egne stiltfærdige Tanker, og naar Ølrøgen skalv over Moseteppet, og Myggesværmen sang imellem Grenene, da syntes han, at han aldrig havde havt saa gode Dage som nu.

*

*

*

Saa godt syntes nu ikke Bjerken om sig. Helt op paa Fjeldkammene turde den ikke længer vaage sig. Vinterstormene tog for hart paa deroppe.

Ned paa Moen til den tunge faamælte Furuen vilde den ikke.

Det var ikke frit for, at den kjendte sig lidt enslig, der den kløv og krøked sig deroppe i Lien.

Vilde den saa fra og til muntre sig op med en lystig Vise, saa var der ligesom ikke rigtig Gjenlyd at faa. Moen var for svær og vid og Furuen for optat med sig selv og sine Tanker.

Og ganske stille begyndte en vemodig Længsel efter Granen at røre sig i Bjerkens Hu.

Den varme, dybe Gran! hos den havde der dog været Gjenlyd at finde. Sine gladeste, sine bedste Sange havde den dog sunget for den.

Ja, kanske de netop derfor var blit saa vakre, fordi den vidste, at Granen stod dernede og lytted!

Og taus og tungsindig stod Bjerken der i sin gule Silke, saa udover i Høstkvelden og nynnede paa Granens vemodige Ord:

«Er ikke Længslen Livet selv?
lægger sig først den sidste Kveld,
da, naar din Stamme falder.»

*

*

*

Snart skulde den dog faa større Aarsag til Klage.

De lange Moerne tog omsider Ende. Svære nakne Høer, den ene høiere end den anden, reiste sig og skjød Ryg. Skogen stansed op. Det tog til at bli ugreit med Veien.

Saa maatte Bjerken op i Høiden for at faa Utsyn og finde rette Leien.

Stod ikke længe paa, saa hauked den nedover, at den havde fundet en overlag fin og hyggelig Fjelddal, bad de andre følge efter og strøg afgaarde.

Om en Stund snudde den sig for at se efter dem.

Men hvor i al Verden var der blit af Furuen!

Bjerken saa og saa nedover Daldraget, men ingen Furu at øine nogensteds.

Jo lel! derborte kom der luntende en liden Flok! og dernede paa Elvebakken stod ogsaa en tre-fire Karer og funderte.

Og ikke rettere end Bjerken kunde se, laa der nogen og ræked opunder andre Dalsiden ogsaa.

Men Gud sig forbarme! som de Stakkarne saa ud!

Smaa og naaslige, ganske svarte af Lav-Tavser og anden Styghed! Toppene ikke bent iveiret længer, men fladt udover til alle Sider som Sauesop!

Da faldt en stor Frygt paa Bjerken. Skulde Furuen ogsaa falde fra nu? — Skulde den bli blottendes alene heroppe i svarte Fjeldet?

Og nedover satte den, alt den orked, for at prøve at holde paa Furuen.

I tætte Lag la den sig kringom hver Furulæg, den fandt.

Havde den ikke bryd sig om «at lage Skog» før, saa kom den sagtens paa andre Tanker nu.

Stusle og stelle gjorde den Sommerdagen lang saa stille og omsynlig, som om den skulde være Granen selv.

Der var ikke Ende paa alt det, den fandt paa for at lune og hygge om Furuen.

Og *lidt* fik den da ogsaa igjen for Strævet sit.

Furuen begyndte ligesom at kvikne til og faa et ligere Udseende.

Ja, riom-til kunde der skyde op en Kjæmpekar, sterk og bredvoksen, -saa det var en Fryd at se.

Sendte de fjeldfaste graa Rødderne videnom til alle Kanter, løfted den hundredgrenede Krone høit mod Sky og saa udover Dalen som en Konge.

Men nedenunder laa Bjerken lys og glad, solte sig i dens Kongepragt og sang, saa det ljomed.

Det var ikke frit for, at den var lidt forfængelig af sin Fjeldkonge. Den syntes, den ligesom havde lidt Andel i dens Storhed.

*

*

*

Langt om længe naadde saa Skogen frem til Bunden af Dalen.

Her — under stupbratte Skar og forrevne Nuter — laa *Uranos*, det ensomme Fjeldvand.

Tungt satte Fjeldet sine Fødder i dets Grund, og Dønnet fra de evige Fosser drev og drev over Dybet.

Da kom Skogen listende, Furuen nærmest Stranden, la sig ud paa Odder og Næs, saa ned i det sorte Vand og lytted til Fossenes Tale.

Og Fossen fortrodde den sine underlige Tanker, og Sjøen fjætrede den med sit døde Øie, og den blev tausere, end den nogentid havde været.

Men stundom — i stille Høststunder — naar de svære guldrandede Skyer laa og ruged over Tind, og Sjøen tung og blaasort sukked under Multemyren, naar Myruld hang med Hodet, og Ørreten laa som død i Vandskorpen — da løstes dens Mæle.

Da oplod den sin Røst og sused og sang — dunkle Ord om Livets Lov og Evighedens Lødom.

Men rundt om i Lien laa Bjerken og vantrivdes i den store øde Stilhed.

Den havde prøvet at synge; men Fossene slog Sangen ned.

Den havde listet sig ned mod Stranden for at bringe Lys og Liv; men den slap ikke frem for Furuen. Og om den slog sig igjennem her og der, saa havde Fjeldet været ude i Forveien og sænket sine mørke Skygger i Sjøens Øie.

Der kom ingen Lysning tilbage.

Da forstod Bjerken, at det var faafængt altsammen, altsammen! Den havde for mange mod sig og ingen til Hjælp.

Skulde den berge sit *eget* Liv, skulde den ikke selv synke i Knæ og ligge under for det store Tungsind, da maatte den skynde sig og bryde op.

Men *det* vidste den ogsaa, at naar den *denne* Gang sang Opsangen, da vilde den ikke faa Svar.

Furuen vilde bli igjen. Asp og Or vilde falde fra. Ikke Tiurspil længer i det blege Dagsskjær, naar Stjernerne gik ud, ikke Orhaneleg i de lange, lyse Vaarmorgner.

Den vidste det, den vidste det, og dens Sind blev tungt ved Tanken, — selv Maaltrosten, den kjære modige Sanger vilde bli borte.

Alene, blottendes alene, vilde den komme til at vandre sin tunge Gang mod de evige Tinder.

Men vandre *maatte* den, og saa gled da Opsangen for sidste Gang, — blødt og skjælvende, ud over Dalen:

«Fremad, Brødre! fremad alle!
Lad vor Vandringsdag bli lang,
Læggen krøkes, Kvisten falde! —
Opad vandrer vi med Sang!»

Ved Maalet.

Saa laa den da der i Bratlændet og huked sig og kløv og kløv og huked sig, den sidste Rest af Skogen.

Bjerk omtrent altsammen, men Smaalag af Asp og Or iblandt her og der.

Egentlig var de nok ikke ment paa at bli med hverken Asp eller Or. Men i sidste Liten havde de slaaet sig til alligevel. «Det kunde jo staa sin Prøve. Gik det ikke, saa gik det ikke! Det var ikke værre med det.»

Men det gik, og det over Forventning.

Var det tungt at stige, saa kjendtes Luften til Vederlæg des lettere.

De bratte Hamrene, saa stygge og vrange at klyve i, tog godt af for Nordenveiret, og paa Tilraab og skjæmtsomme Ord fra Bjerken skorted det ikke.

Allesteds var den paafærde for at jævne Veien for sit vankelmodige Skyldfolk.

Alt sit lyse Mod, sit glade Lynne havde den faaet igjen.

Det døde Uranos og den tungsindte Furuskog laa dybt nedenunder, og de stormodige Fossene kunde ikke længer døve dens Sang.

Og saa vidste den, at naar den nu straks naadde op paa Bandet, da vilde den for første Gang faa Indsyn i det mægtige Høifjeldsrige.

Og denne Tanke satte Fart i Bjerken. Der gaves ikke længer det, som kunde holde den igjen. Havde den bøiet undaf for de værste Kampene før, saa satte den bent paa nu.

Nordenvinden tog til at suse, men den vørte det ikke. Asp og Or laa og hujed efter den nede i Knækkene, men den hørte det ikke.

Der steg jo de første blaa Toppene frem. Flere og flere kom til. Hvasse Neb og vældige Skaller.

Smaatjern lyste frem bag Smaatjern. Blaagrønne Bræbølger topped sig i Skarene.

Blødt og dæmpet steg Dønnet fra de fjerne Elve mod det Blaa.

Svøbt i Ølrøgens bevrende Silkeflor, med Sommerskyens hvide Dunfnug over sig laa Høifjeldet og svømmed i den blanke Æther. —

*

*

*

Langt om længe vaagned Bjerken af sin Fortryllelse og saa sig om efter Asp og Or.

Men for sent.

Stakkarne havde mistet Modet og git sig igjen nogle Hundrede Fod under Bandet.

«Alene! Alene!» hvisked Bjerken hen for sig.

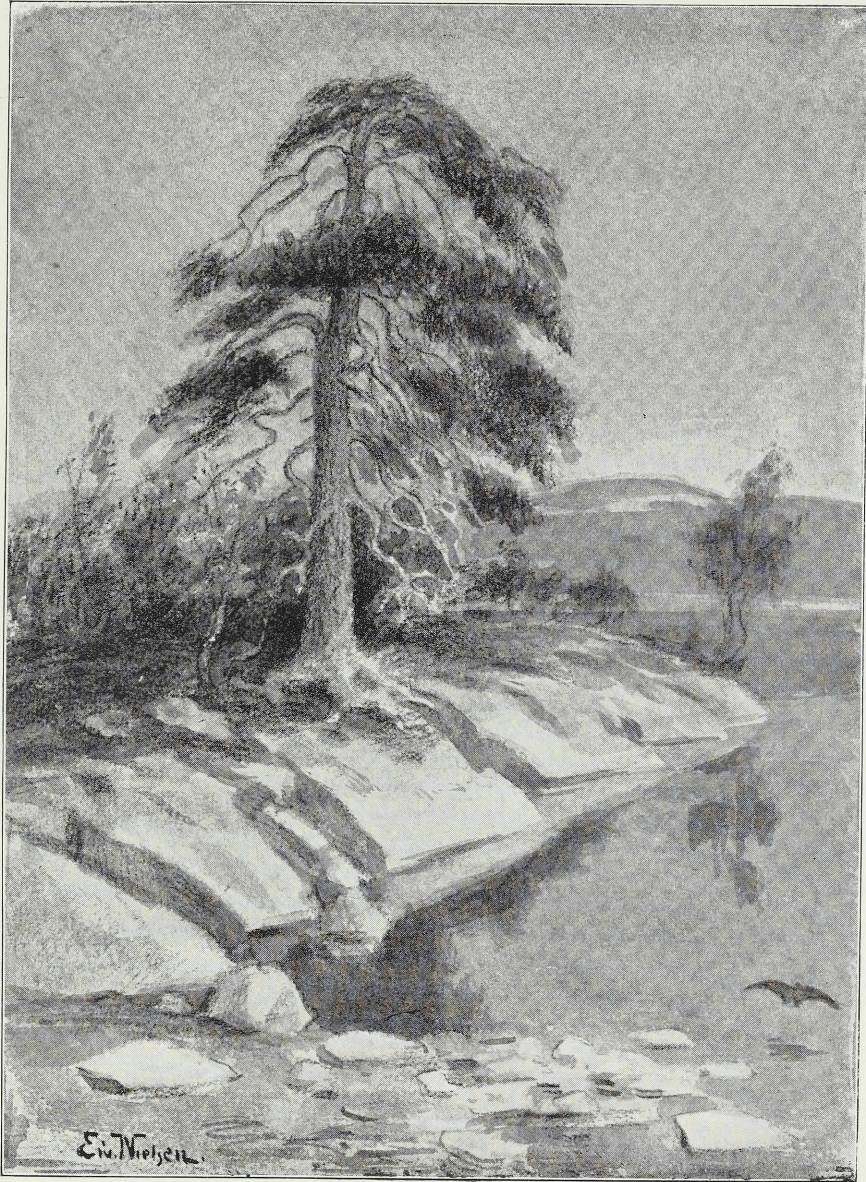
«Vi skal følge dig!» raabte Brisk og Vier i Munden paa hverandre.

«Vi skal følge dig!»

Men da rysted Bjerken sine Grene og lo i sin Glædes Overmod:

«Hjælp Dere selv, stakkars Smaabusker! Jeg trænger ikke Følgeskab. Jeg er fremme!»

Men der misregned den sig, den freidige Sanger. Endnu var den ikke fremme. Det skulde den snart sande.

«FORAN DEN, I ENSOM STORHED, STOD EN VÆLDIG MALMFURU.»

21 12 1111

13
12
54
11
15
15
11
3

Svære blaasorte Skybanker trak op i Nord. Vinterstormen for frem med sine Hærskarer. Hylende drev Snekongen sine sylhvasse Ispile gennem Luften.

Himmel og Jord gik sammen i en vældig graahvid Hvirvelsky.

Da kjæmped Bjerken den haarde Strid for Livet.

Paa Knæ, med de nakne Grene fladt efter Marken krøb den ind under den islagte Hammer.

Høiere og høiere steg Snehavet. Snart havde den bare Toppen og de øverste Grenene fri.

Da gav den Haabet op og sænkede det trøtte Hode mod Jorden.

Men hvad var det? —

Op fra Snehavet steg det som sagte Hvisken: «Hold ud! hold ud! Vi skal hjælpe dig!»

Det var Brisk og Vier, Stakkar! I tætte Lag havde de lagt sig rundt Bjerken for at hjælpe den i Nøden.

Bare en enkelt Vier og Briskegren stak op her og der. Resten laa begravet i Sneen.

Da bøiede Bjerken Hodet endda dybere, og de eneste fattige Livene i den øde Fjeldørken mødtes i Vinternattens Mørke.

*

*

*

Skogfald gik, og saa stod da Bjerken endelig ved det vesle Lyngkranste Vandet, ret under Fjeldets blaa Pande.

Den havde naad Maalet.

Jublende la den sig ud over de klare Vande; men med et Skrig trak den Grenene tilbage.

Den havde seet et Billede, sit eget Billede, Billedet af en lav og luten, bøiet og forkrøket Stakkar i Sjøspeilet.

Ordene, den havde sunget saa tidt og tillidsfuldt:

«Lad vor Vandringsdag bli lang,
Læggen krøkes, Kvisten falde!»

var bogstavelig blit Sandhed.

Den havde stridt og seiret; men Seiren var blit dyr.

I den haarde Kamp for Livet havde den sat til sin ranke Vækst, sin Ynde og Fagerhed, alt hvad den havde været stolt af nede i Lavlændet.

Den var blit en *Busk*, ikke stort høiere end Brisken og Vieren, som den havde seet saa overmodig over Hodet.

Da var det, som om alt Mod, al Livsglæde forlod Bjerken.

Stille og tungsindt, med de vanskabte Grenene paaskraa efter Vindretningen, krøb den opover Lien.

Men pludselig blev den staaende som fjetret.

Foran den, midt i Lien, i ensom Storhed stod en vældig *Malmfuru!* —

Fra den ranke, undersatte Stamme steg Grenene, knoglede og seige, ud til alle Kanter.

Tryk og trodsig som Fjeldet selv satte den Foden i Klippegrunden, spændte sit Hvælv mod den blaa Sommerhimmel.

Hvorfor havde den skilt sig ud fra Venner og Frænder? —

Var Længslen efter Høifjeldet blit Høvdingen for sterk? —

Hvorledes havde den fundet frem, og hvormange Skogfald var rundne, siden den naadde derop? —

Gaader som aldrig blev løste, thi aldrig vaaged Bjerken at spørge, og om den havde spurgt, aldrig havde den faaet Svar.

Høifjeldets tause Aand havde sænket sig over den store Fremmede, og hvad den suste i høststille Kvelder, forstod ikun Fjeldet selv.

*

*

*

Men Bjerken havde med et faaet sit glade Lynne igjen. Den var ikke længer alene.

Som Brisk og Vier la sig rundt om *den* og tog Freidighed af dens lyse Sind, saa flokked Bjerken sig om den gamle *Malmfuru* og øste Mod af dens Høvdingehu.

Naar Vinterstormene kom, naar den seg iknæ, naar Sneket gik over den, da løfted den sine Øine mod sin Herre og Høvding, og Modet vendte tilbage.

Men i de lange, lune Sommernætter, naar al Skabningen sov den lyse lette Dæmringssovn, da, — var det Drøm eller Sanning? — det vidste Bjerken aldrig, — da hørte den stundom Vingeslagene af en Storfugl i den gamle Furu.

Da — var det Drøm eller Sanning? — da gled Tiurspillet tyst og løndomsfuldt ud over Lien.

Og da bøide Bjerken de stakkars krøgede Grenene dybt ned i Lyng og Mos og hviskede i Længsel og Vemod:

Er ikke Længslen Livet selv?
lægger sig først den sidste Kveld,
da, naar din Stamme falder.

Skogsus.

Jeg stod i Lien en Sommerkveld,
det dæmred tyst over Dale,
og Skogen vidt over Hei og Held
den tog med et til at tale,
ja Bjerk og Graner de rørte sig
og røsted over mit Hode;
men *hvad* de talte, forstod jeg ei,
og tungsindt blev jeg tilmode.

Den vesle Trosten, der gjemt han sad,
da lod sin Stemme han lyde;
han skjønte sagtens, hvor det var fat,
og vilde Talen mig tyde.
Hvert Nyn i Løvet, hvert Ord, som faldt,
han sang det over mit Hode;
han gav sig ei, før jeg skjønte Alt
og blev saa frydfuld tilmode.

Der er i Verden en Tale ei
saa dyb, saa deilig, saa stille;
men *tyde* kan jeg den ei for dig,
om noksaa gjerne jeg vilde,
der er i Verden ei Tonevæld
saa sødt som Skogenes Tale;
men *fange* Tonen — det maa du *selv*,
naar Dagen dæmrer i Dale.

To Søstre.

Med tusinde lyse Blade
blir *Bjerken* en Vaardag til,
den Gladeste af de Glade,
til Bækkenes Fløitespil.

Hvert Hvisk af de lune

Vinde —

hun synger det ud med Il,

hvert flygtige Streif om

Tinde —

hun fanger det ind med

Smil.

Men larmer i Nætter lange
vel Høsten i Li og Lund,
da svinder de glade Sange
og Smilet fra Bjerkens Mund,
og alle de gyldne Blade
de fejer som Fnug afsted,
den Gladeste af de Glade
hun *dør* med den første Sne.

* * *

Alt under de hvasse Naale
har *Granen* saa dybt et Sind,
hun slipper ei Solens Straale,
ei Vinden saa villig ind.
Men hvad hun et Fristed skjænker,
det huser hun *Dagen lang*,
og hvad hun i Løndom tænker,
det suser som Orgelsang.

Se derfor, naar Høsten kommer
og stænger hver Farvei af,
derinde er endnu Sommer
og Lysning af Sol endda.
Ja, Vinteren kan ei knække
det dæmpede Orgeldøn,
og under det hvide Dække
staar Sangeren lige grøn.

Ja, tindrer fra Himmelsalen
de Stjerner ved Julenat,
da vækker med Magt Koralen
det krøgede, frosne Krat.

Da fanger hun Lys fraoven
og Frugter i dybest Næ, —
det deiligste Træ i Skoven
det *fødes* i Vintrens Ve.

* * *

Vist bøier jeg Knæ for hende,
for Bjerken i Brudekrans;
vist vilde mit Blus jeg tænde
med Jubel ved Sankte Hans,
vist vilde som hun jeg brede
mod Solen hvert vaarfødt Blad
og gribe hver lyslet Glæde
og synge den ud i Kvad.

Naar blot jeg som Granen vidste
derinde et stille Skjul,
hvor Sommeren kunde friste
sit lønlige Liv til Jul,
hvor Solen end turde huse,
naar Dæmringens Lys var slukt,
og Orgelet endnu bruse,
naar Sommerens Hal var lukt.

Naar blot i den tunge Time,
i *Dødens* det dybe Næ,
jeg hørte de Klokker kime
til Helg over Is og Sne
og fanged som du fraoven
en Straale fra Livets Gud,
du deiligste Træ i Skoven,
naar Øinenes Lys gik ud.

Høststemning.

Staar du i Høstkveldens Øde ved Elven,
der, hvor den gaar gjennem guldgule Lier,
fanges dit Øre af Aspenes Skjælven,
Høstvindens Sus i den sølvtunge Vier,
fjætres din Sjæl af de sukkende Vover, —
da — som et Syn, som en listende Skygge —
staar han paa Bredden derover!

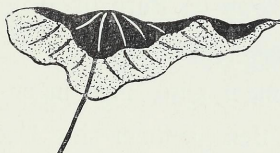
Ser du ham ei! — paa de mosede Stene —
ude paa Odden, der Stargræsset hvisker,
Fjeldfyrren løfter de knoglede Grene, —
ser du ham ikke! — der staar han og fisker, —
vender et Anlete, furet af Rynker,
merket af Sorg og af nagende Tungsind
mod dig, mens Aftenen synker.

Stirrer du paa ham, han løfter ei Blikket,
ser ikke op fra de listende Vande.

Taler du til ham, han hører dig ikke,
blegere farver kun Kvelden hans Pande.
Stille, som Dæmringen slukkes om Tinde,
glider han ud i det høstlige Øde,
løser sig op og forsvinder. —

Hvad er hans Ærend, den sælsomme Fisker? —
Gaa til det fattige Mos, naar det blegner!
Spørg ham den farende Vind, hvad han hvisker!
Læs det i Skogfuglens Blik, naar den segner!
Elven og Skogen — spørg alt, hvad der lever! —
Alt, hvad der aander og længter og lider,
kjender hans Fodtrin og — bæver!

Skogens Kirkegaard.

Jeg spurgte Gran og Furu og Alt, i Skogen var,
jeg ledte i Heien, den øde.
Vel tusind Tunger talte, men ingen gav mig Svar:
Hvor Skogen, den gjemmer sine Døde.

Hvor Liens glade Sangør med Livet tar Farvel,
hvor Vildduen dølger sin Kvide.
Jeg spurgte Brisk og Bregner; de vidste det vel;
men ingen, slet ingen vilde si det.

Og alle Markens Blomster trohjertig paa mig saa,
men kunde sig ikke besinde.
Saa rysted de paa Hodet og raadde mig at gaa
og spørge de vidtbereiste Vinde.

Saa gik jeg da til Vinden. Den suste og den sang
og svarte mig hastig fra Heien:
«Og vil du bare lytte til Blaaklokkens Klang,
den sætter dig visselig paa Veien.» —

Men da jeg lagde Øret til Tuens lave Jord
og lytted ved Solefaldstide,
da bares der imod mig en Klokkeklang saa stor,
og da fik jeg Sandheden at vide.

Da kimed det i Lien, da kimed det i Lund
og kimed i Heien den øde,
ja, hvor jeg satte Foden paa Skogens frie Grund,
der vandred og vandred jeg blandt Døde.

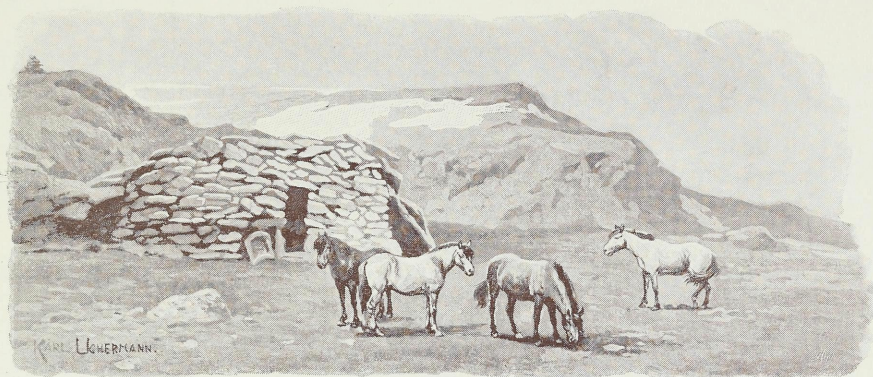
Saa ved jeg da, at Døden har allesteds sin Gang,
saa vide som Skogene bruse,
at allesteds, hvor Livet slaar jublende sin Sang,
der lar den sin Aftenklokke suse.

Og altid, naar jeg hører de klare Klokker gaa
saa sagte ved Solefaldsstunde,
da gribes jeg af Vemod, da mindes jeg de Smaa,
som lider og vaander sig i Lunde.

III

VIDDEN

Der er sørget for, at Trærne ikke vokser ind i Himlen,» sir et Ord, og Høifjeldet stadfæster det efter Bogstaven.

Gran og Furu — Asp og Or og Ask og Rogn — en efter anden falder de af og blir borte, altsom de nærmer sig Vidden og Himmelhvælvet.

Tilslut er bare Bjerken igjen.

Det klarøiede Skogens Barn med det lyse, freidige Sind — skal det kanske naa Vidden alligevel — *det* alene?

Hvor inderlig den vil det, hvor ihærdig den haker sig fast i Knækken, huker sig ned for Stormen, hviler ud bag Hammeren! Hvor trolig den stræver for at naa sit Ungdoms Ønske.

Og saa nære den er Viddesalen! Hundrede Fod endnu, og den var oppe. Men nei!

«Der er sørget for, at Trærne ikke vokser ind i Himmelen,» og der er ingen Undtagelse gjort for Bjerken.

Men gi sig *vil* den ikke, *kan* den ikke. Da gaar et underfuldt Omslag for sig i dens Sind. Tyst og stille gir den sig ind under Forvandlingens Lov.

Det ranke Løvtræ, som rysted de skinnende Lokker i Solen og stormodig saa ned paa Fjeldets Smaabusker, gaar i sig selv og bøier sig ned til dem.

Ja, dybere end Brisk og Vier luter den sig, lægger sig fladt efter Tuer og Skar og — kryber som et Barn ind paa Vidden.

Thi det er Vilkaaret for Alt, som vil op mod Hvælvet, at det *bøier* sig, blir *Barn* i Tanke og Sind.

*

*

*

Saa har Eneren gjort og Graavidjen og Grønvidjen. Ringe har de agtet sig selv, og let som en Leg vandt de op. At kranse det nakne Fjeldvand og klæ de stenede Rabber er al deres Attraa.

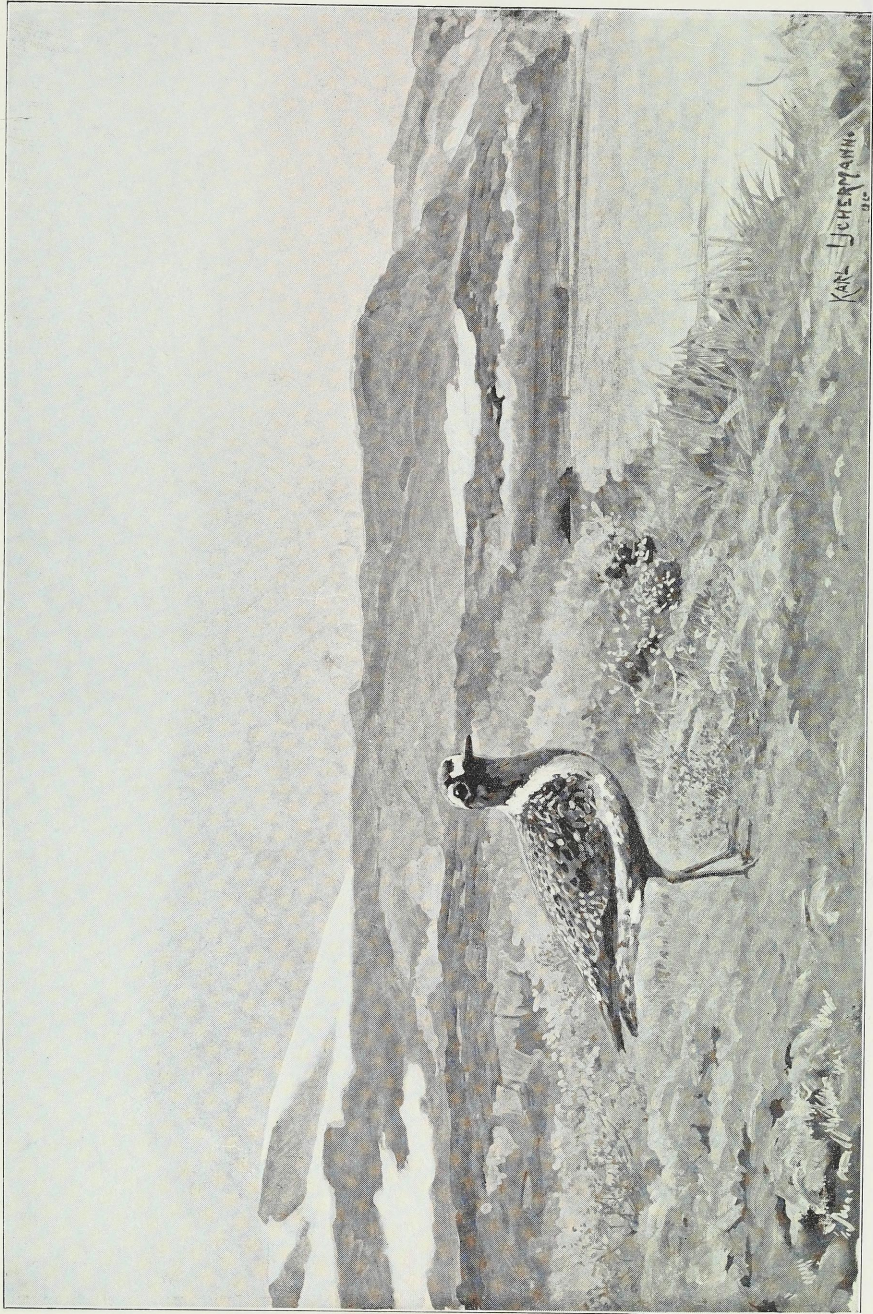
For denne Lov har Gyldenris og Gjeiterams bøiet sig, Maristak og Smørblomst og den lubne lyserøde Fjeldtidsel. Glade og letnøide smutter de frem mellem Snarene, brer sig i Renlavets hvidgule Seng og samler sig til duftende Haver langs Bækkefarene. Intet kræver de for sig selv, gir villig sit Liv for Flyen.

Saa ogsaa Viddetjernet. Villig har det skilt sig ved det lune Skoghegn, ja git Slip paa Ørretens muntre Leg, alt for at glæde de ensomme Tinder og speile det dybblaa Hvælv.

Og Heiloen — Fjeldfuglen med de store mørkebrune Øine! Engang var den saa gjæv en Sanger, muntre end Maaltrosten, rigere paa Toner end Nattergalen. Men Viddelængslen tog den; mod Fjeldet droges den tidlig og sent, den lange Vinter og den vaagnende Vaar, — til den ikke kunde længer, til den ofred sin stolte Sang for Viddens lave Tue.

Men endnu dirrer Vemodet i dens lange, dybe Tone. Derfor — til Vederlag — har Høifjeldets Aand git denne Tone en Magt og Fylde, en Inderlighedens Rigdom som ingen anden.

Og saa ogsaa med alle de andre Liv deroppe. Selvhengivelsen har lagt en betagende Ynde, en forunderlig Renhed over dem alle. Klarere end Tjernet er intet jordisk Øie, Persiens Tepper ikke finere end Guldskjæggets Væv.

KARL LICHENMANN
1870

Bjerken har ingen Skade tat paa sin Høihed, da den fornede sig og blev som et Barn; thi Fyrsternes Sale eier ikke grannere Fletverk end den krybende Dvergbirks.

* * *

Det var Jonsokkveld paa Vidden. Solrøgen skalv over Moser og Sten, og Fjeldbækken tralled under Viersnaret.

Men opefter Bækkefaret laa Blomsterne og fniste og lo af Alt og Ingenting.

«Hei Humle! find paa no!» raabte Gjeiterams. Høit oppe paa Elvebakken stod den og vifted med det røde Hodet.

«Sum, sum!
Først maa jeg æde,
lad mig faa Rum!» —

sa Humlen og satte hodestups ned i en blaa Stormhat.

«Saa du da, Rypestegg!» skreg Smørblomst og Maristak i Munden paa hverandre. «Find paa no!» —

«Ja, find paa no!» steg det i Kor fra Harelab og Fjeldtidsel over paa hin Side Bækken.

Og Blaaklokkerne ringte ind i Øret paa Steggen:

«Find — paa no! Find — paa no!
Ellers gir vi dig ikke Ro!»

Ja, om det var gamle Mor Myruld, saa virred hun med Hodet og kom med nogen underlige Lyd.

Men Rypesteggen bare gløtted saavidt paa det høire Øiet og snøvled:

«Gak! gak!
Lad mig faa sove,
Skal De ha Tak!» —

Men længst nede ved Bækkefaret laa Forglemmigei — en hel Hage af lyseblaa Smaahoder.

Og allesammen la de sig udover og saa ned i Bækken med de tro-skyldige Barneøinene og hvisked:

«Aa kjære, lidt Moro!» —

«Moro! — pas paa!
Det skal I faa!»

kniste Bækken. Dermed slængte 'n en Vandstraale lige i Synet paa en gammel Lemæn, som laa og sov under en Tue.

Lemæn op af Søvnne og til at hvæse og fræse, saa det lyste om 'n.

«Hei, huf da!» lo Bækken, «kom Blomster og Dyr! Her skal Dere se paa en underlig Fyr!» —

«En Løve!» sa Rypa, «ta Kar'n, ta Kar'n!» —
«En Gaupe!» skreg Trosten i Kjæret.
«Lad se!» hvinte Lærken, fra Skyerne skar'n,
«aa fy da! en Grisunge er det!»
Men Blomsterne kniste med Hodet paa Snei:
«Aa kjære Hr. Løve! aa myrd ikke mig!» —

«Hvad bjæffer du af slig en Høisommerdag?» —
Pst, pst! vil du svare!» sa Myggen.
«Aa kjære!» sa Klæggen, «faa sidde paa bag!
Sum, sum! vil du rappe dig, Styggen!» —

Og Myggene surrede, og Klæggen han stak,
og Lemæn han hvæste og hven, — til han sprak!»

*

*

*

Solen sank bag fjerne Fjeld, og Skyggerne blev lange.
Da kom Vestenvind sættende fra Skavl og Skar.
«Slut!» sa Vestenvind. «Ring ind, Blaaklokker! ring Afdagen ind!» —
Og Blaaklokkerne neide sig, og Klokkespillet gik over Flyen:

«Sving, sving
Klokker for Solefaldsvinde!
Fred over tusinde Sinde!
Skyndsomme Svale,
sænk nu din Ving!
Sving! sving!

Spil, spil,
spil nu til dæmpede Streng,
Elv i de duggede Enge!
Dagen er omme,
dæmp nu dit Spil!

Hvisk, hvisk
Vidjer nu sagtelig bare!
Husk, der er Ryper i Snaret!
Du ogsaa læg dig,
fattige Brisk!

Slyng, slyng
kjærlige krybende lille
Bjerk dine Arme nu stille
tæt om din Søster,
solglade Lyng!

Hvil, hvil
sødt nu paa sølvstukken Pude
Blomster paa Flyen derude!
Krusede Moser
sov nu med Smil!

Tys! tys!
tys nu hvert nagende Minde!
Se dog, nu strøes om Tinde
Stjernernes sæle
tindrende Drys!

*

*

*

Kveldsalmen var død hen. —

Bjerk og Lyng — det vesle Søskendparet — laa alt i sødeste Søvn.
Guldskjæg smilte i Drømme Blomsterne dubbed og dubbed.

Et Hvisk fra og til og — borte var de.

Bare Brisk og Vier var oppe endda og prated sagte med Fjeldbækken.

Men tættere og tættere faldt Opholdene.

Bedst det var, fik Bækken ikke Svar længer.

Alene for den og smaanyndet i den store Stilhed.

Blank og stor stod Maanen ind over Vidden. Ikke en Sky i den klare Himmelsal.

Dog jo! — en eneste en — en underlig blaasort Dødsseiler. Tung og trodsig kom den seilende der Vester fra.

Lige mod det høie herlige Himmellegeme satte den. Tænkte ikke paa at bære af.

«OVER VIDDEN GLED HAN SOM EN GIENNEMSIGTIG SKYGGE.»

Nu skar den ind over Maaneskiven.

Da — hvad var det! —

I samme Nu gik et isnende Drag, et Suk, et Støn over al Vidden.

Blomsterne for op af søvne og la Hoderne sammen i lønlig Rædsel.

Et varende «gak!» fra Rypesteggen; fra Svarttrosten en opskræmt Skvatren.

Brisk og Vier skalv som af Kulde, og Bækken løfted med et Røsten til en tung og trøstesløs Tale.

Thi se! — over Vidden gled han i samme Stund, den Gaadefulde, den Uafvendelige.

Han, som slukker al Livets Lyst med sin iskolde Aande, fast han aldrig aabner sine Læber.

Den Navnløse. Han som alle har mødt, fast ingen kjender ham.

«Fiskeren» med de blege Kinder og det stive sorgfulde Blik.

Over Vidden gled han som en gjennemsigtig Skygge. Blomsterne skalv og lukked sine Øine.

Bare Glemmigei saa forundret op med de store troskyldige Barneøine.

Saa gled Maanen frem igjen.

Han var borte.

Vidden sov atter sødelig i den lyse Juninat.

«Jeg slæbte min Kvide til Viddens Vang.»

Jeg slæbte min Kvide til Viddens Vang
i Høisommerdagens Stunde;
men Lærken hun slog, og Bækken sang,
og Strengelig steg over Flyen lang
og Nyn ifra Blomstermunde.

Da Bækken han rørte sit Harpespil,
og Vindene strøg sin Gige,
da Gjeiterams vugged Takt dertil, —
da lysned det op, og ganske still
begyndte min Sorg at vige.

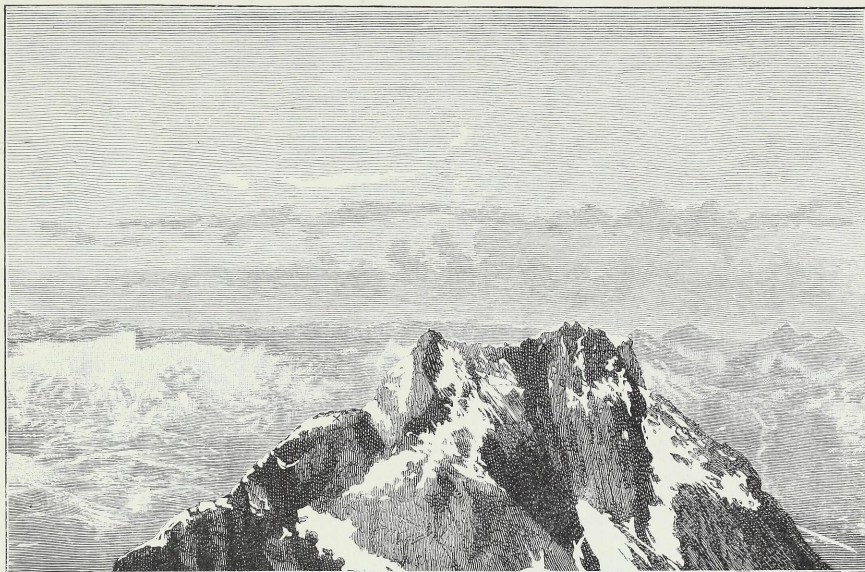
Da Blaaklokken lod sine Klokker gaa,
da letted mit tunge Sinde;
da Lærken hun slog, — der var ei Raad —
da reiste min Harm mod det lyse Blaa
og spredtes for alle Vinde.

Det vil jeg da raade hvert modløst Sind,
som huser en lønlig Kummer:
Han stige derop mod Bræ og Tind,
han lægge sit Hode til Vidden ind,
den synger hans Sorg i Slummer.

IV

DET DØDES RIGE

Høit over Vidden svæver det, svøbt i Dødens Farver, -- Kulsort og skinnende Hvidt — svære stivnede Bræbølger og hvasse, veirsmuldrede Tinder:

«Det Dødes Rige».

Men lad Morgenvinden løse Skoddesvøbet, lad Sommersolen stryge de kolde Dønninger, kysse det furede Fjelddrag, — og det Livløse vaagner. Det Haarde mildnes, det Hvasse rundes, det Blege tar Farve. Sjælen vender tilbage i det vældige Høifjeldslegeme.

«Det Dødes Rige!» — søg det, hvor i Verden du vil! *her* er det ikke. Her vælder netop Livet saa fint og aandigt som ingensteds ellers, og tror du det ikke, da skal du faa Syn for Sagn.

Smaat om senn har du drad dig opover mod Bræen i den dæmrende Augustmorgen. Afstanden har narret som altid, Eneren holdt igjen, Uren heftet og den graagule Bræelven vinglet sig indimellem paa mangeslags underfundig Vis. Men endelig staar du paa Toppen af Morænemælen, og Bræen ligger for dig.

I samme Sekund — uventet som et Lyn — slaar en Sneskur imod dig, en Sneskur af fine, lysende Isnaaler. Lige ud af Bræens blaa, aabne Bryst synes den at komme, hvirvles hid og did, samler og sprer sig i det solfyldte Blaa, kaster sig fløitende til Marken for i næste Nu at sætte tilveirs igjen.

Det er *Snespurven*, Snehavets Maager, Bræens rene, skydløse Sjæl!

Underlige Modsætning! den mindste Fugl og den uendelige Sneørken, de granneste Fløitetoner og det mægtige Jøkelbryst! —

Saa vidner da det lyse, flygtige Fnug af en Sanger, at intet i denne Verden er helt uden Liv, plystrer det i dit Øre, netop som du skal lægge ud mellem Bræhavets Brændinger.

Thi ogsaa dette Hav har sine Braat. Svære, stivnede Krapsjøer af blaaavid Is bryder og brækker mod Morænestranden. Perlemor-glinsende Fossehvirler med grønne Bølgestænk iblandt velter nedover.

Men alt saa stille, stille, uden Bølgeskval og Havets Døn. Langt ude og høit oppe et Glimt af det rolige hvide Ocean, svagt farvet af Morgenrøden.

*

*

*

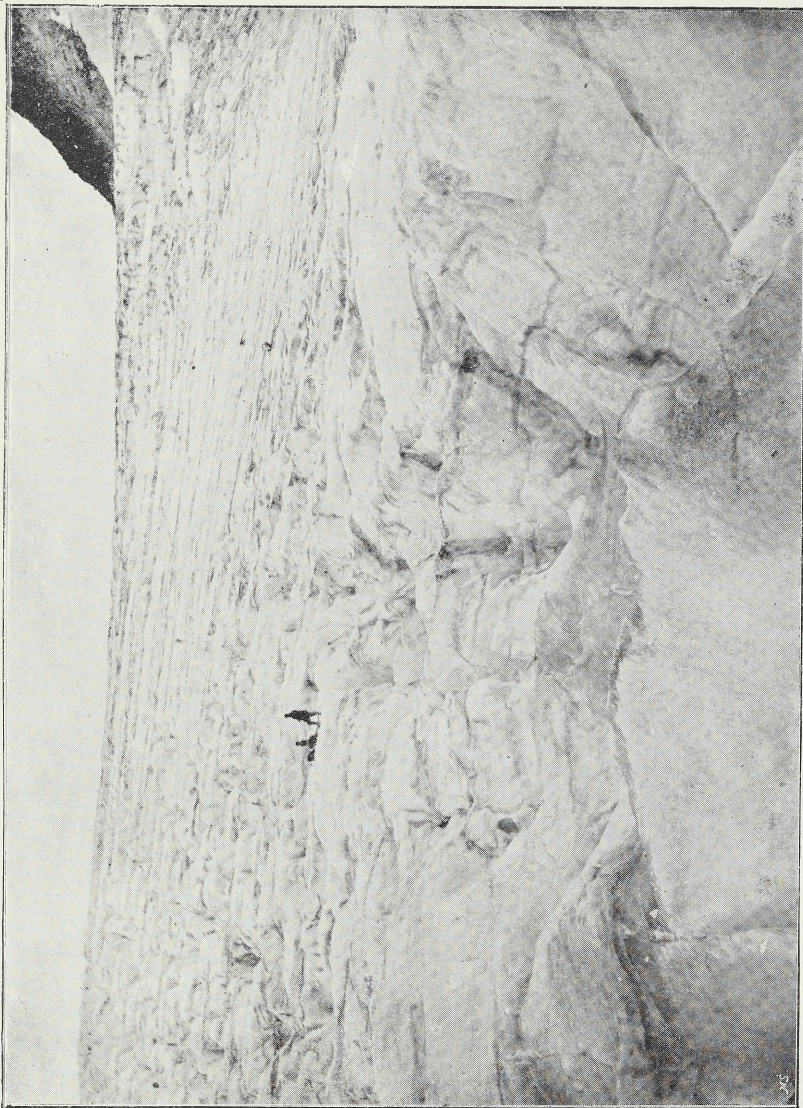
Da vaagner Havlængselen, den dunkle Higen mod det Høie, det Rene, det Uendelige:

«Havet stunder jeg mod, ja Havet!» —

Varsomt stevner du frem mellem Ismarkens Undre og Æventyr — skinnende Ringmure og sylhvasse Istinder, blaagrønne Grotter og blanke Cisterner.

Dybt nede i Isrevnens blaa Ginungagap synger Bræelven sin dæmpede Sang. Engang — en klar Høisommerdag — fandt et Solstreif Veien ned:

«Engang den saa
som en venlig Strimmel
af Hjemmets lysende Himmel» —

STRUPEN-BRÆEN, LYNGEN

Amatorfotografi af Mr. Hastings.

Og fra den Stund har den ikke Ro paa sig:

«Ud vil den! ud! o saa langt, langt, langt!»

Lønlig gjemt mellem Isbjerge blinker en artesisk Brønd. Væggene af skjæreste Sølv. Himlens Øie speiler sig i det krystalklare Væld, værd at øses af Guldpokaler.

Du har naad det aabne Hav og krydser langsomt op over det glitrende Baaredrag. En efter anden dukker Tinderne frem rundt om. For hvert Skridt en ny Sølvhjem, en ny Staalsærk, til hele Kystdraget ligger for dig, Fjeld bag Fjeld i Sommerdagens blaagraa Dis, Bækkeglans og Isglimmer i de sorte Revner.

Der staar du i Hjertet af «*det Dødes Rige*», og alt omkring svømmer i *Lys* og *Liv*. —

*

*

*

Dagen tar til at helde. Solefaldsvinden lufter lunt fra Skavl og Skar, og dunlette Makrelskyer seiler over Krystalhavet. Langt om længe har du tat Land paa hin Side og sidder nu tankefuld i Uren.

Uren! — er der vel i Skabningens ganske Verden noget saa mislikt, saa ilde omtalt som disse «Forargelsens Stene» i ligefrem Forstand! Uren — om den er alle enige: den er kjedelig, død, det Ødseligste af alt Ødsligt.

Og sandt er det jo, der gives en død, ensformig, aandløs Ur. Jeg mener de jævne, slette Pukstenslagene oppe paa Høifloden, de store, ordinære Samlinger af nedramlet Sten under lodrette Fjeldvæggen.

Men saa *er* der da ogsaa en anden, en *levende*, eiendommelig Ur.

Se omkring dig, der du sidder! — Se disse svære, veirsmuldrede Heller, denne rødbrune, mosgrodde Kjæmpesten!

Siden Verdens Grundvold blev lagt — Aarhundrede efter Aarhundrede — Sommer og Vinter, i Solskin og Storm har de ligget der, disse ud-sprængte Brudstykker af selve Grundfjeldet.

Det var Jotunens Kasteskyts, naar Thor rulled frem over Fjeldene, Gravhøien, naar han faldt for den knusende Hammer. Dybt under disse

Klippestykker kan du endnu, kanske, finde det uhyre Skelet af Mastodonten.

Farvede Skorpemoser har ristet sine Runer i Hellen, Kræklinglyng og Kjærringris stænger for Gluggerne.

Den har Karakter og Adel denne Kjæmpehøi. Evighedens Aande omsvæver den. Derfor synker du ogsaa uimodstaaelig hen i Drømme, der du sidder.

Sommerkvelden er jo ogsaa saa kjælende blød og skjær. En ørliden Sildre af en Bæk glier og sklier efter Svaberget, slipper sig knisende paa Pynten og slænger lige i Synet paa Dvergvieren nedenunder. Solefaldsvinden tar Barnefliret op, dæmper og hæver, øger og døver det i skiftende Drag. Tandre Isranunkler vugger sig i de grusfyldte Aabninger mellem Stenene, og høit over Fjeldsiden seiler Taarnfalken med klagende Skrig.

Stille og umerkelig vysses du ind i Høifjeldets uendelige Ro. Ingen Tanker, ingen Ønsker, ingen Attraa — ikke Liv, ikke Død — Nirvanas underfulde Stilhed. —

*

*

*

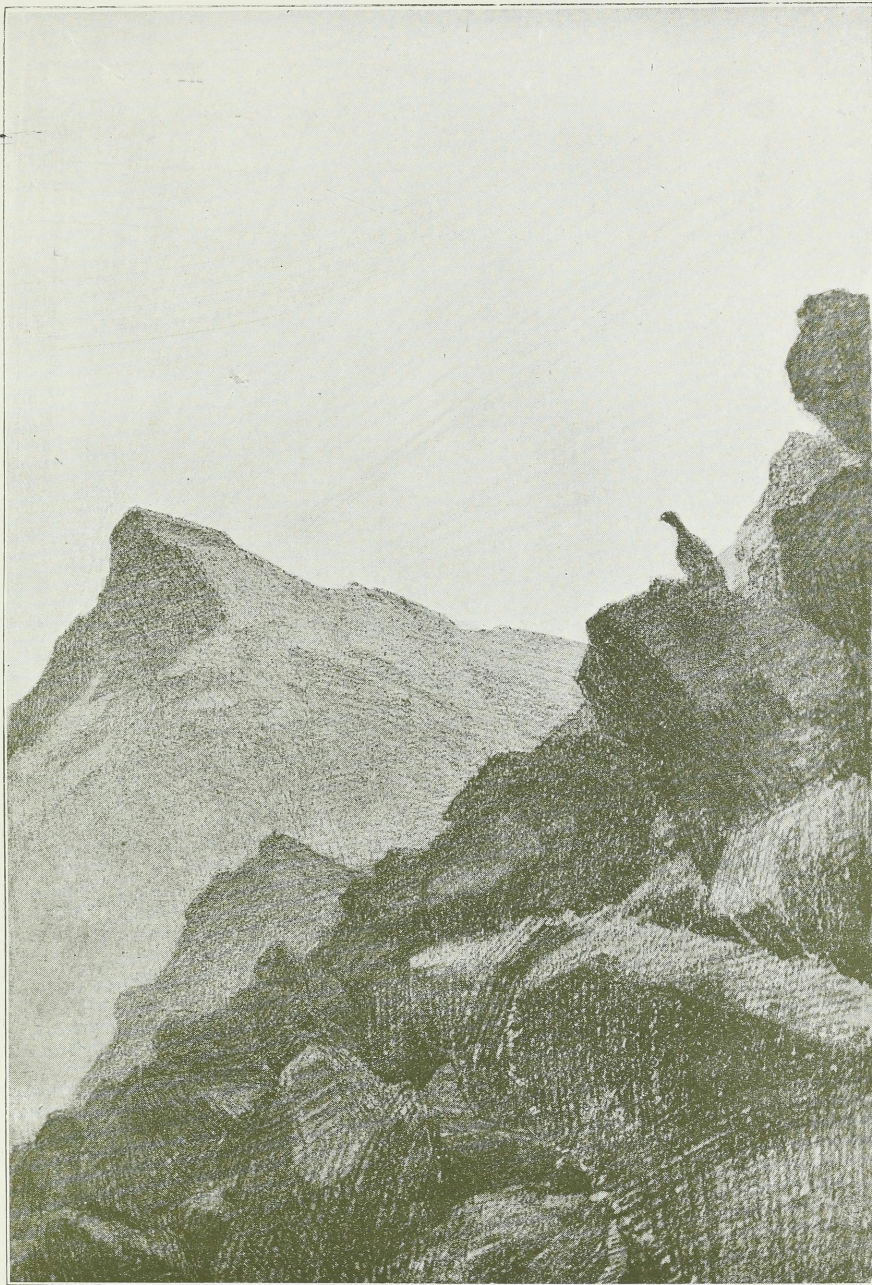
Hys! hvad var det? — Noget rørte sig oppe i Uren. Du ser og ser, men ingenting at fornemme. Men *noget* var det, det hørte du skjellig.

Langsomt farer du endnu en Gang over Uren fra Sten til Sten.

Jo saa sandelig! — At du ikke har faaet Øie paa den før! —

Paa en flad Helle, ikke 70 Skridt fra dig, sidder en *Fjeldrype*. Kveldsolen skinner paa det fine, blaagraa Bryst. Urørlig som Stenen, graa som Uren selv sidder den i den synkende Dag og ser udover med store, blanke Øine.

Hvad tænker den paa, hvad drømmer den om den stiltfærdige Eneboer, som af alle Verdens Riger og deres Herlighed har valgt sig den fattigste Pletten til Eie? —

En af vore ypperste Jægere og Naturkjendere har kaldt Fjeldrypen *dum*. Dum, fordi den ikke som «den lette, livlige sangvinske Dalrype» «er istand til at finde sig hjemme overalt, hvor Skjæbnen hensætter den.» Fordi «den er saa ensidig, saa begrænset i Valget af Opholdssted.»

Fordi Stenuren er dens Liv og Lyst, dens hele Verden. Dum vel ogsaa, fordi den rolig lar sig skyde ned heller end at løfte Vingerne til Flugt.

Men han tar Feil, hvor erfaren han er. Fjeldrypen er ikke dum, ligesaa lidt som han var dum hin græske Lærde, som bare havde *en* Tanke, *et* Ord til de indbrydende Soldater:

«Rør ikke ved mine Cirkler!» —

Stenuren er dens snevre Hjem; men fra Uren har den et friere og videre Utsyn over Verden og dens Herlighed end denne Verdens Indfødte.

Frygtløs, med klare, dybe Øine ser den Bøsseløbet hævet mod sit Bryst; men dens Ro er Selvforglemmelsens ædle Kjensel.

Inderligere end nogen anden Skabning gir den sig hen og gaar op i Høifjeldets store, underfulde Stilhed, og den Løndom, Naturkjenderen kun i Livets Høitidsstunder aner, den ligger aaben og afdækket for Urens Eneboer.

Fjeldrypen og Heiloen er Tvillingbrødre af Liv og Lynne. Men medens Naturen har skjænket hin Moseflyens Yndling Sangens Gave til at udtale sin Længsel og sin Klage, er dens Tvillingbror Fjeldrypen stum.

Men derfor har ogsaa Fjeldet, den retvise Gamle, løftet sin ensomme Søn høit over Flyen, lagt ham til sit eget Hjerter og gjort ham til sit kjæreste Barn.

Stille og ubevægelig, taus som Fjeldet selv, ser den ud over Vidder og Vand, stum og dog en af de vakreste Melodier i Høifjeldets tunge Nocturne.

Sommernat paa Bræen.

Stille, stille! Bræen sover
nu i Sommernattens Lyst.
Lange, lyse, svale Vover
smyger imod Uren tyst.

Sorte Nuter
lyttende udover luter
mod det høie, rene Bryst.

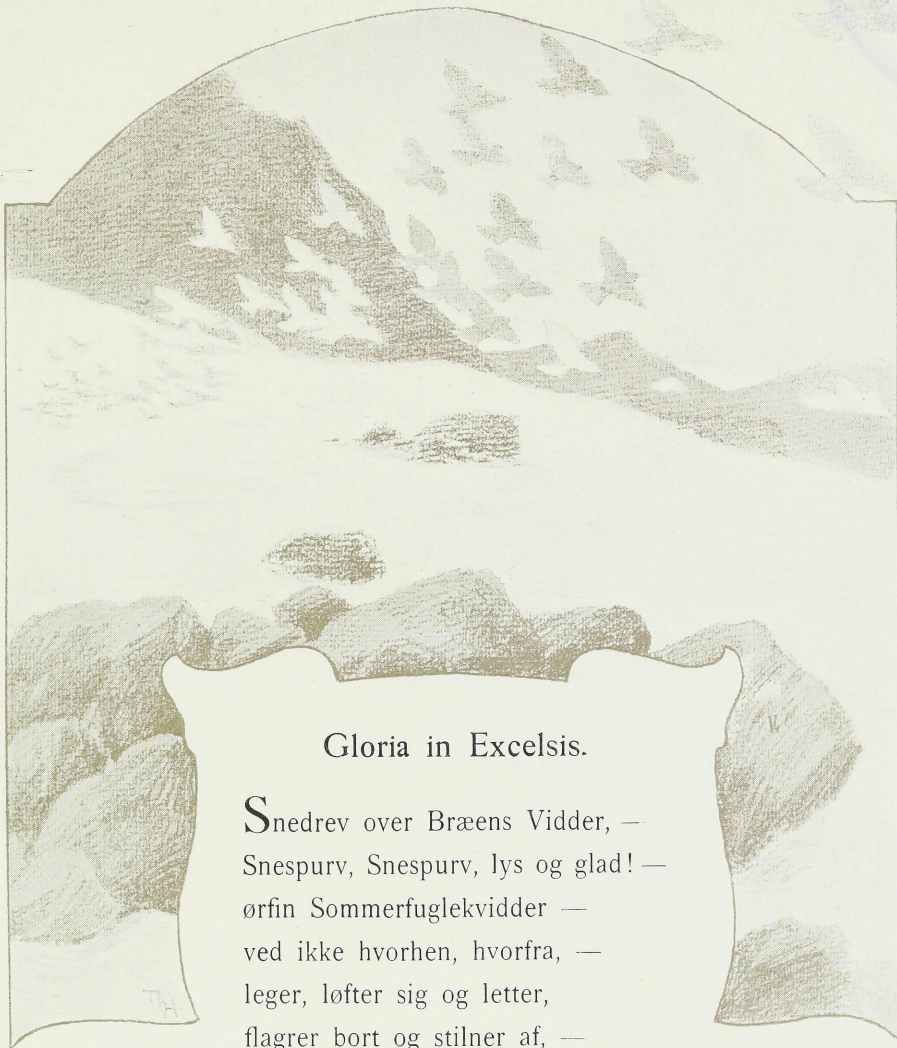
Hør! i Dybet Bækken traller,
gjemt i Bræens Aarenet,
prøver i de klare Haller
Strengelæg og Klarinet.

Stjerner funkler,
fromme, blege Isranunkler
vugger sine Hoder let.

Løft dit Øie! se udover! —
Fjeld og Fønner fjern og nær,
Tjern ved Tjern i Dybet sover,
svøbt i Nattens Dæmrings skjær.

Stille, stille!
Hør det store, tause, vilde
Høifjeld drar sit sagte Veir!

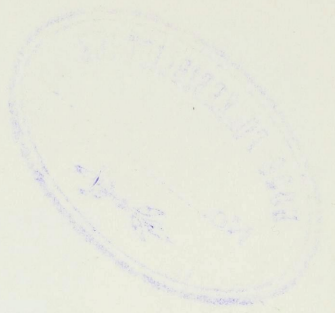

Gloria in Excelsis.

Snedrev over Bræens Vidder, —
Snespurv, Snespurv, lys og glad! —
ørfin Sommerfuglekvidder —
ved ikke hvorhen, hvorfra, —
leger, løfter sig og letter,
flagrer bort og stilner af, —
Klarinetter, Klarinetter
i det store Gloria! —

Og Bækken han lytter og fanger det ind,
og Vindene slynger det højt op i Veiret,
og Fjeldene toner, og Bræhallens svære
skinnende Orgel bruser mod Tind:
«Lover den Herre med Ære!»

V

HØIFJELDSTYPER

Høifjeldet, det norske Høifjeld, stiger sjelden stums i Veiret.

Senfærdig som Folket selv drar Aasene sig bortover langs Dalsiden. Mil efter Mil samme Høidedraget. Det haster ikke; bedst at fare i Mag, naar en har høie Formaal.

Reiser fra og til en utaalmodig Vildstyring af et Fjeld Hodet for at faa Utsyn, saa tar paa Timen de nærmeste Grander Afstand og gjør sig saa meget lavere.

Stanser en akselbred Rusk af et Fjeld op i Dalsvingen, sætter Foden frem og raaber: «Nu stænger vi af!» — nei, straks rygger Fjeldene paa hin Side tilbage, lar Dalføret smygge forbi og Kjæmpen staa igjen og raabe.

Det ser temmelig haabløst ud. Men smaat om senn har nu Høidelinjen hævet sig alligevel. Bare, at det er gaaet for stilt til at merkes straks.

Endelig maa dog al Tvivl svinde. Den kolde Gufs fra Skarene hvisker det, den styrtende Ur og den flygtende Skogli stadfæster det, Elven i trodsigt Jag brøler det ud, det ene fjetrende Ord: *Høifjeld!*

Men kraftigere end Luften, Lien og Elven taler *Sneflækken*. Den første, blyge lille Sneflækken oppe i Skaret. For dens stille tilforladelige Røst maa al Tvivl tysne.

Du staar paa Høifjeldsgrund; men tro dog ikke, at du dermed bare har igjen at banke paa Dovregubbens Port.

Nei, selv nu stiger ikke Høifjeldet ende i Veiret. Endnu ligger Vi-daatten stor og skiftende mellem dig og de solgyldte Snetinder i det Fjerne, endnu ser du bare ind i Forhallen. Men vel har denne Forhal, dette Høifjeld opunder Høifjeldet sit Særmerke, sin eiendommelige Til-lokkelse.

Skogløse graa Sæterfjeld lunter magelig opefter; her og der skyder digre Kamper Bjørneryg, reiser en enslig Hø sin brede blaa Skalle.

Fjeldryg bag Fjeldryg helt opimod Snefjeldenes Blaane, men indimellem tause Vandspeil, lønlig larmende Elve, lysegrønne Sæterkveer og en og anden uhjælpelig forvildet Fjeldgaard.

*

*

*

Eiendommelig for dette Høiland er det Brede, Afrundede, det ustadig Skiftende. Det ved endnu ikke af det egentlige Høifjelds hvasse, kantede, hensynsløs dristige Fjelddannelser. Det har ligesom endnu ikke samlet sig til et magtfuldt Forsæt, endnu ikke hævet sig til Høifjeldets enkle, usammensatte Storhed.

Til Vederlag byr det da i rigere Mon end det egentlige Høifjeld paa skiftende Stemninger af drømmende Fred, godslig Troldskab, bortgjemt Frodighed, smilende Ynde.

Her, lige under Snefjeldene, urørt af Turiststrømmen, som høiere oppe snor sig mellem Tinder og Bræer, ligger Afdale, der Bregneskogen gaar en op paa Livet, digre Jotunkamper gemmer sig bort i Bjerkelien,

og den enslige Fisker paa lange Strøg ikke naar til at faa slængt Snøret i Elven.

Med *et* Ord: det lavere Høilands Skjønhed er af *romantisk* Art mod det egentlige Høifjelds strenge Realisme.

I de gode gamle romantiske Dage var da ogsaa disse Trakter Huldrens og Troidenes lovlige anerkjendte Hovedbøl. Senere Tidens Realisme har ogsaa paa Digtningens Omraade æsket Skjøde for al Eiendom. Huldren og Troidene, som ikke havde «Dokumenterne» i Orden, maatte paa Dør, og var det ikke for *Bjørnen*, som rigtignok ved at dokumentere sin Ret paa en mere realistisk Maade, saa vilde dette Høiland være fuldkommelig blottet for al levende, personlig Naturmystik.

Men Bjørnen, den lubne brune «Grastass», lever heldigvis trods Skudpengene. Endda er det ikke lyktes at skille Høilandet ved dets Sjæl, den store, vare, godmodige Sjæl, som passer saa godt ind i den svære Landskabskrop.

Her, under Jotunkampen nede ved Elven, huser han, den underlige Eneboer i Bjørneskindsklær, sover den ene Halvpart af Aaret og spørger sig den anden med Græshopper og vild Honning.

Her, i Afdalens Ulænde, drømmer han sin Sjæls fagreste Drøm, skyder Bjørneryg under Høens nøgne Skalle og lunter i de skymrende Augustkvelder bedagelig opefter de graa Sæterfjeld.

Hænder det, at han paa disse Rækster syner sig for Menneskenes Barn — en enslig Fisker eller et Par turisterende Lærerinder ved Folkeskolen, da sker det altid uforsætlig, og altid gir han Bod for den Øieblikkets Angst, han volder, med et helt Livs stolte Minde.

* * *

Men saa kan det ogsaa træffe «han Far sjøl i Stua», at han uforvarende staar Ansigt til Ansigt med en krogrygget, bredvoksen Gammelkar med busket Bryn, langt rødt Skjæg og et svært Fange Bjerkeved paa Ryggen.

Og da hænder det ikke sjelden, at Mand og Bjørn blir staaende og maale hverandre med Øinene et Bil – rolig, omtænksomt – uden saa meget som at blunke engang.

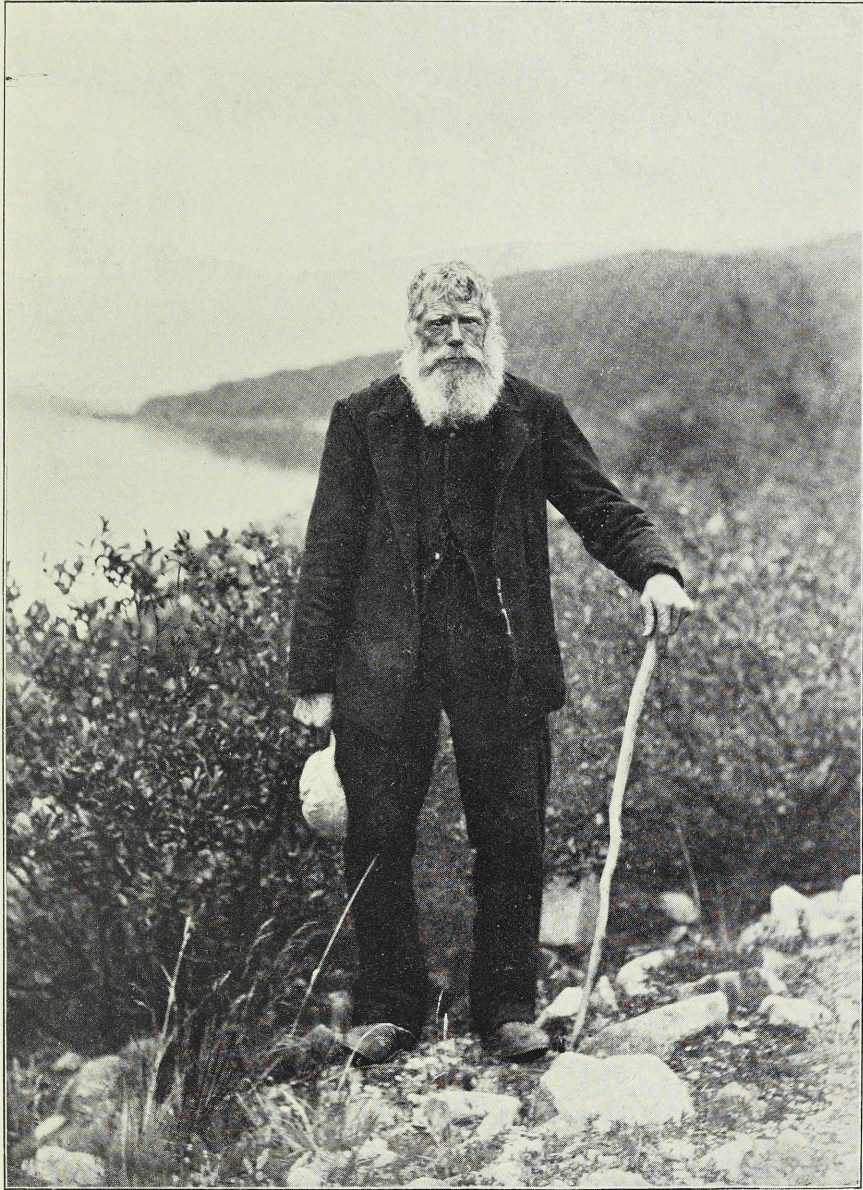
Og hvi skulde de ogsaa være ræd hverandre?

De er jo Grandfolk, Gudbrand Utigaarden og Bjørnen. Ikke er det første Gangen, de raaker hverandre, og ikke blir det sidste Gangen, det ved de begge to, der de betænkt snur sig og husker videre hver sin Vei.

De er Grander, ja mer end det. De eiendommelige Naturforhold har paa Sæt og Vis gjort dem til Skyldfolk.

De er Brødre i Liv og Lynne, og tilsidst tør det netop være den dunkle Fornemmelse af Frændskab, som bringer Dyr og Menneske til at stanse op og mønstre hverandre med Æventyrets lune Ro.

Det brede, afrundede, senfærdige Høifjeldslænde har i lige Mon merket dem begge.

HÖIFJELDSBJØRN

Tungt stabber de afsted; det knaser under Fødderne paa dem; bent sætter de paa — ingen overflødige Fakter, ingen utidige Kast, saanær som Huskingen. *Den* hører med. Dens jævne Bølgedrag passer lige godt som de svære, uryddige Hoder ind i denne Høifjeldsnatur.

Og slig «Høifjeldsbjørnen» er af Ydre, slig er ogsaa hans Indre.

Et urokkeligt Flegma er Grunddraget i hans Karakter. Rolig lar han Turiststrømmen fare hen over Gaarden sin.

Ikke strækker han Hænderne ud efter Fremmedfolket, men heller ikke gaar han afveien for det.

Sanatorier og Hoteller skyder op i Dalen nedenfor og i Høifjeldet ovenfor ham. Men Gaarden *hans* staar, som den stod; hverken Husets Kost eller dens Kostende undergaar Forandring eller Skygge af Omskiftelse.

Ypperlige Vafler og smækfed Fjeldørret udgjør nu som for en Meneskealder Anretningen, og hvad der er over, er sjelden af det Gode.

Lige venlig dækker Mari op, og lige villig stabber den ærlige Buskbjørn afsted for at sætte Turister over Vandene.

Om det er tredie eller fjerde Gangen han ror den Dagen — Aaretagene er lige lange, lige afmaalt rolig falder Ordene fra hans Mund, og lige ubændig ryster Grubelatteren hans Bringe, naar den først er løsnat som Skredet i Fjeldet.

Men lige styrløst, lige bjørnagtig komisk er da ogsaa hans Sinne, naar Brændevinet en sjelden Gang faar ægget det op.

Da er han bogstavelig talt Bjørnen, som danser Reel, og den, som engang har seet hans underlige Fakter og Steg ved slige Leiligheder, glemmer det aldrig.

*

*

*

Saa kommer Høsten, og den stiltfærdige Eneboer lager sig til at gaa i Hi. Langsomt lunter han i den skymrende Septemberveld opigjennem Lien for at hente Løvkjærv til Vinterfor eller skyder Bjørneryg paa Udslaatten sin opunder Høens nakne Skalle.

Byjægeren paa Udreise fra Fjeldet blir ham var nede fra Vandet og faar Kikkerten frem: «Skulde det være?»

Nei, det er nok bare «han Far sjøl i Stua» paa *Utigaarden* alligevel!»

Vandene lukker sig; svære, blygraa Skybanker driver ind over Fjeldene fra Nord.

Dagen dunkles, og Snefillerne tar til at fyke.

Da gaar han ind i Arken med sine Sønner og Døtre, Hunden og Katten og alle sine Husdyr. Og naar han den tredje Dags Morgen derefter opløfter sine Øine, da ligger Snedriverne en Alen over Vinduskarmen.

Hiet er fuldfærdigt.

Hvad han grunder paa derinde i de lange Vintermaaneder? —

Ja, hvem kjender vel Tanker, som aldrig udtales!

Men er hans Tankeliv i Almindelighed lidet udviklet, saa gaar vel allermindst i den Tid hans Betragtninger synderlig ud over Dagens Gjøremaal, over Veir og Vind og Fjøs og Stald, over Rypefangst i Lien og Ørretfiske paa Isen.

«Høifjeldsbjørnen» er ikke ligegyldig for de religiøse Ting. Men udestængt som han er fra Gudstjenesten og al religiøs Paavirkning udenfra, vil hans religiøse Liv lettelig faa det samme Præg af farveløs og fattigslig Jævnhed, som kjendemerker hans aandelige Liv i det Hele.

Nøisom i Alt andet er han det ogsaa i sin Guds frygt. Gamle Arndts og Scrivers storstilede Postiller udgjør hans aandelige Kost som Melken og Poteterne hans legemlige.

Ligesaalidt som det falder ham ind at dra deres Ord i Tvil, ligesaalidt gir de ham Leilighed til dybere Overveielser.

Han grunder ikke over Gud, men han er heller ikke ræd ham. Han er overhodet ikke ræd nogetsomhelst.

Hvadenten han en Vaardag skydser sine Barn ud af Fjeldet — paa Vei til Amerika — eller i Vinterkveldens Mulm kjører deres Lig ned til Bygdens Kirkegaard, altid gjør han det med det Menneskes Ro, som føler sig under Nødvendighedens Lov.

De evige Stjerner, som Aar om Aar og Nat efter Nat lige uforanderlig tindrer over hans ensomme Gaard, har uforanderlig det samme Budskab at bringe ham: «Det er saa laga.»

I dette Ord har han sammentrængt al sin Livsvisdom, med dette Ord paa sine Læber gjør han sig selv færdig til at fare herfra, ubesværet for Doktor og Prest, dem han aldrig har trængt, og af Verden og dens Glæder, dem han aldrig har smagt.

* * *

Til en retskaffen Høifjeldstur hører det med, at man ser *Ren*.

Flokken være saa langt undaf, den vil, — selv om Kikkerten bare magter at gjengi den som Prikker paa den hvide Bræflade, — der gaar dog et Stød gennem Turisten, Ødets og Vildhedens Aand slaar ham imøde, han har faaet et Glimt af Høifjeldets vare Sjæl.

I de senere Aar har det dog Gang paa Gang hændt, at Folk har seet *Ren*, og det paa nærmeste Hold, uden at slige ophøiede Følelser er overkommet dem.

Langsomt — i dine egne Tanker — gaar du og drar dig opefter et Bakkehæld paa Vidden

Med et tværstanser du og tør knapt dra Pusten.

I et lidet Dalføre et Par hundrede Alen ovenfor gaar en diger Rensbuk og beiter. Merkelig nok har den ikke faaet Veiret af dig, men nu reiser den Hodet og blir dig var.

Det var da snodigt! Bukken blir ganske rolig staaende og glane!

Saa snur den sig endelig, gjør nogen høvisk-kjække Kast borteffer Dalen og snur sig igjen som for at se, hvad Indtryk dens Opvisning i national Høifjeldssport har gjort paa Fremmedkarene.

Men har du det mindste Kjendskab til Rensdyrets Lag og Lynne, vil du snart være paa det rene med, at «Artisten» bærer *Tamren*-Merket i Øret, og i samme Stund vil ogsaa Løftelsen være strøgen af dig.

Ja, er du dertil lidt mere forfaren i Turistlivet, slig som det har artet sig i de sidste 10—20 Aar, da vil Dyret kanske minde dig om

Mennesket, ganske uvilkaarlig føre din Tanke hen paa en og anden gammel Kjending af en Turistvært eller Turistfører.

For der findes Tamren ogsaa blandt dem.

Jeg tænker naturligvis ikke paa de mange Høifjeldsbønder, som er og blir sig selv, jevne, endefremme Mennesker, ikke netop *Vildren* kan hænde, men derfor ingenlunde Tamren heller.

Nei, jeg mener de ikke faa oprindelig djærve, uforfalskede Fjeldfolk, som Turistfærdselen i mere eller mindre Grad har svækket, udvandet, «merket i Øret», de ikke faa, som under Samkvemmet med Byfolket tar Skade paa sin fribaarne Vilje.

*

*

*

Flegmatisk af Sind tog «Høifjeldsbjørnen» det rolig med Turisttrafikken, hverken søgte eller skydde Fremmedfolket.

Tamrenen blandt Høifjeldsboerne er gjerne Sangviniker, og Samkvemmet med Turisterne har — uanseet Indtægten, de skaffer ham — den største Tilløkkelse for ham.

Gaardsstellet, eller hvad andet han sysler med udenfor Turisttiden, blir ham alt mere og mere et Underbrug, det han bekvemt overlader Kone og Barn.

Paa Høifjeldsminder lever han den lange Vinter, og mod Høifjeldet gaar hans Tanker, straks Sneen gaar af Marken.

Han liker de høie Fjeld og den lette Luft, men mere endda det lette, lystige Byfolk. Deres kvikke Prat morer ham; det urolige Turistliv blir ham en Livsnødvendighed.

Og paa sin Side undlader han da heller ikke noget for at hæve sig i deres Omdømme. «Tamren», som han længst er blit i Sind og Skind, har han intet imod at sidde tilskue i Damelag, som den vælige *Vildren*, den trauste Høifjeldsmand. Og mangelen troskyldig Lærerindesjæl følger med store, beundrende Øine de spræke «Kast» i hans Tale, ser ikke Tamrenmerket i hans Øre og skjønner ikke, at det Hele bare er «Opvisning» af en gammel Høifjelds-Artist.

TAMREN.

Men med dette sit Hang til at «agere» er «Tamrenen» i det Hele en hyggeligere Mand for Turisten end den ærlige, men faamælte og noget tørre «Høifjeldsbjørn».

Han har let for at snakke, gir sig gjerne af med Turisterne, interesserer sig for deres Planer, tar Del i deres Held og Vanheld.

Han har et skarpt Blik for det Komiske, bider straks Merke i sine Medmenneskers Svagheder og ved at gjengi dem paa en harmløs, men fornøielig Maade.

Men forresten — udenfor Turistlivets Omraade — er hans Tankeliv grundt nok.

Saa meget grundere end «Høifjeldsbjørnens», som han sjelden besværes af nogen personlig Overbevisning, nogen fast Livsanskuelse.

Er han sammen med Høiremænd, luter han tilhøre, snakker han med Venstremænd, synes han at være Venstre. Ligeoverfor religiøse Alvorsmænd lægger han sit Ansigt i høitidelige Folder, er han i Lag med Fritænkere, tør det nok hælde, at han river af sig en liden letsindig Spøg nu og da.

Grunddraget i hans Karakter, — om han ellers har nogen — er *Ladhed*.

Kan han saasandt komme sig fra et Arbeide, opsætte det, faa en anden til at overta det, en tilfældig tilstedeværende Kjendtmænd til at følge den Reisende paa en Tind eller en rokyndig Turist til at ta Aarerne for sig, da gjør han det uden Betænkning.

Men ligefuldt vil ikke *han* være den, som har lidet at vareta. Var det ligt! Altid er han forkavet med Arbeide og altid opsat paa at ta sig en Styrkedraabe ovenpaa sit Slid og Slæb.

Godt Selskab mangler han aldrig.

Saa skal en gammel Kjending af en Turist hilses velkommen med et Glas, saa en anden tømme et Afskedsbæger. Saa skal en vellykket Tindebestigning høitidligholdes, saa nogen Bygdefolk bydes velkommen i Fjeldet.

Slig vandrer han da omkring mellem sine Gjæster, den gamle Tam-

ren, med Glas i Haand og Smil om Mund, lun og hyggelig, ret en Mand efter Turisternes Hjerter.

*

*

*

Vildrenen aftar, fortælles der.

Jeg er ikke Sagkyndig, og kan hverken negte eller stadfæste det; men at Høifjeldet tyndes for *menneskelig* Vildren, for Folk af *Jo Gjendes* Slag, *det* tør jeg si forvist.

Til Forskjel fra sine Frænder, «Høifjeldsbjørnen» og «Tamrenen» ejer «Vildrenen» som oftest hverken Gaard eller Grund og som tiest heller ikke Kone og Barn.

Hvad han lever af og tar sig til nede i Bygden, er det vanskeligt at bli klog paa. Selv nævner han det aldrig med et Ord, og det, man kan faa ud af hans Sambygninger, er heller ikke stort.

Som en fremmed, hjemløs Fugl lever han iblandt dem, og det er da ikke at undres, at Tungindet blir hans Ven og daglige Fælle.

Men netop derfor blir ogsaa Høifjeldet, det store, stille, tungsindte Høifjeld, noget andet og mere for dette venneløse, melankolske Sind end for alle andre. Blir hans Hjem, hans Frænde, hans Tempel — hans Alt.

Saasandt han da bare faar raade Grunden alene; thi ligesaalidt som Rensbukken kan han finde sig i at dele den med Turisterne.

Deres Veie er ikke hans Veie; dem skyr han ligesaa ivrig, som hans Frænde «Tamrenen» søger dem.

Ganske andre Ting lægger jo Beslag paa *hans* Tanker deroppe paa Vidden. Som lidenskabelig Jæger og Fisker fører han der et Samliv med al Skabningen som ingen anden, og hans Lydhørhed for dens lønlige Rørelser nærmer sig stundom til det Uforklarlige.

Intet i Naturen, fra Fjeldenes Bygning til Dyrenes Færd og Blomsternes Liv gaar hans Iagttagelse forbi. Om det altsammen har han sin egen stillfærdige, men ofte skarpsindige Formening.

VILDREN.

Men ligesaa eiendommelige og afgjorte er hans Tanker om Gud og de evige Ting; thi ogsaa over dem grunder han i sin Ensomhed. Ja, naar Alt kommer til Alt, er kanske *han* den eneste virkelig religiøse Natur af de to Høifjeldsbrødre.

Men *det* er rigtignok at tilføie: som han selv ikke er lig andre, saa er hans Tro ikke den gjængse, og hans Gud ikke den officielle.

Saa vandrer han da deroppe i Ødemarken med sine Tanker og sit Tungsind. Langt ind i Vinterens Mulm lyser Blikket fra den vesle Fiskerboden, og naar det engang er gaaet ud for altid, da har Høifjeldet mistet sin eneste egtefødte Søn.

VI

HØST PAA HØIFJELDET

Høst paa Høifjeldet.

Nu rødmer Lyngblomsten fin og bleg,
nu skinner Nysne paa Fjeldet,
nu stemmer Elven sin Langeleg,
de lune Fuldmaanekvelde.

Der staar en Fest over Mosefjeld,
saa langt som Vidden den klædes,
og gjerne steg jeg didop en Kveld,
naar Høstdagsdansen den trædes.

Der staser Bjerken i Silkekjol
blandt Brisk og sølvtunge Vier,
der blaaner Fjeldet i Aftensol
i Kongetanker og tier.

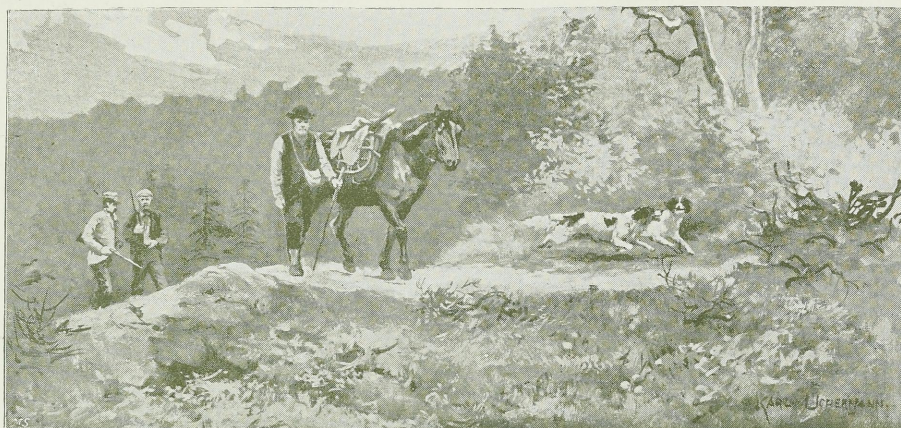
Der flømmer Blod over sorten Muld,
der slikker Ild mellem Stene,
der vugger Sjøen som skjærest Guld
bag Aspens vindunkle Grene.

Og alle Blomster paa Vang og Væng
i Fryd og Vemod de mødes,
og Elven dæmper sin Sølvstreng;
thi Festen den er — *de Dødes*.

Engang maa Glæden jo blæses af;
en Dans maa vorde den sidste,
og derfor ræddes hvert guldklædt Blad,
og skjælver vindunkle Kviste.

Og derfor brænder der Ild i Li,
og flømmer Blodet, det røde:
naar Dagen dæmrer, er alt forbi,
og Flyen ensom og øde.

Turisternes store staakende Sværm er omsider trukket ud af Fjeldet.

Medens Fortravet allerede længst har nydt Sødmen af det første Møde med Hovedstaden, vandrer Hovedstyrken endnu paa saare Ben nedover Dalene eller sidder om Middagsbordene paa Mjøsen og Randsfjorden, lar sine sidste Kroner gaa til Kalvesteg og Multer og udveksler Sommerens Oplevelser.

Men langt inde i Fjeldet, langs Tyins nakne Strande, over Moseflyen ved Vinstervandene, i Graneheien ved Olstappen, haster i samme Stund Efternølerne nedover mod Dalsøkkene.

Dagen holder, Skyggerne falder længere; inden Sol gaar ned skal de forskjellige Følger være nede i Dalen og Civilisationen.

Da støder de ilsomme Færdesmænd ved en Vending af Stien med et paa et Følge, som søger ind i Fjeldet.

Det er Jægerlaget. Foran Pan og Freya, rent ustyrlige af Fryd og Forventning. Saa — tung og adstadig — Kløvhesten med Geværer og

Fiskestænger, Vin og ymse kostelige Sager. Endelig Jægerne selv, Overretssagføreren og Doktoren, gemytlig pratende med gamle Hans eller Ola om Aarets Hændelser og Udsigterne for Jagten.

Stans og Hilsen, nogle almindelige Bemærkninger om Veir og Vind, og Sommerens og Efteraarets Turister stevner hver til sin Kant.

Sommeren drar sig nedover mod Dalen. *Høsten holder Indtog i Høifjeldet.*

* * *

Af de to Brødre, Turisten og Jægeren, har vel som tiest den sidste den dybeste og inderligste Forstaaelse af Høifjeldsnaturen.

Mindre besværet af Turistens urolige Attraa efter at naa Reisens skiftende Maal, tausere og mindre staakende end Turisten, stemmer hans Væsen bedre med Høifjeldets Ro og Stilhed.

Er hans Omraade mindre udstrakt end Turistens, fordi han hyppigere end denne søger tilbage til de samme Trakter, saa kjender han til Gjengjæld sit Rige fuldkommere, elsker det med større Skjøn.

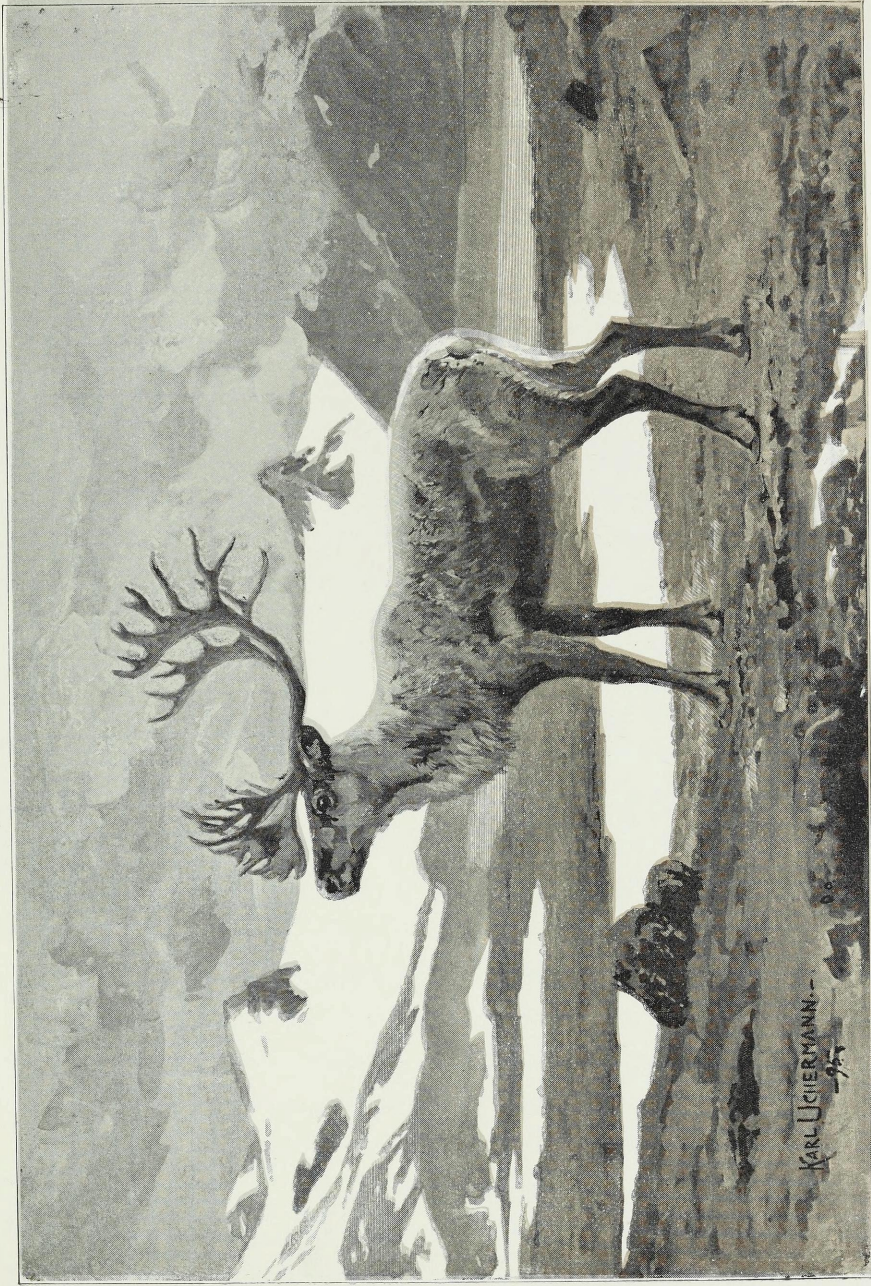
Hele den lange Høifjeldsdag ude i Fjeldet, likeglad med Vei og Sti, fortrolig med hver Belysning, kjendt med hver lun Plet, hvert vakkert Utsyn, ser han Høifjeldet til alle Tider og fra alle Sider og naar did, Menneskefod ikke før har vandret.

Dyr og Planter, alt det Smaa og Ubetydelige i Høifjeldsnaturen, alt det, Turisten gjerne haster forbi med halvaabne Øine, har i Jægeren en var Iagttager og varm Ven.

Han ved, hvad Ur Fjeldrypen ynder, og i hvad Vierkjær Liryphen er tilhuse, og den fattige graa Fjeldur og den letnøide Vier fængsler hans Sind.

Han kan si dig, hvor paa Vidden Boltiten og Fjeldpisten er at søge, hvor Snespurven plistrer under Snebræen og Blaakjelken synger i Bjerkelien, og Vidden, Snebræen og Lien blir ham dobbelt kjær.

Alle de mange skjære Alpeblomster inde paa de lune græsklædte Pletter mellem Viersnarene kjender han, — Skogstjerne, Gjeiterams, Gyl-

denris og Gentiana, — og ingen Rosenhave nede i Daldybet kommer i hans Øine op mod denne Høifjeldshave.

Mindre romantisk, fremfor alt mindre tilgængelig for al *tilstelt* Romantik med Opvisninger i Folkeliv og Springdans paa Bestilling end Turisten, er han i Virkeligheden mere fortrolig med Bondens Liv og Tænkesæt. Han søger nemlig at vinde Kjendskabet der, hvor det tilforladeligst er at finde: ved det flammende Baal paa Peisen, i Kveldens lune Prat med Vertsfolk og Førere.

Det er da ikke tilfældigt, at de fineste, dybest følte og mest indgaaende Naturskildringer skriver sig fra Jægere og Fiskere, Mænd som Asbjørnsen, Friis, Barth, Bull, Aars, Glørsen, Guldberg og Gregersen.

Saa er det da kun at regne for skyldigt Vederlag, naar Høifjeldet sender Jægerne og Fiskerne, disse sine Æresmedlemmer, Særindbydelse til sin store Efteraarsfest, hin løndomsfulde, farvefagre stille Messe, som gir alt Høifjeldsliv Dødens Vigsel.

*

*

*

Til denne Fest har ogsaa Bygden sendt sine Udsendinger.

Naar det lider over Midten af August, og Hovedmassen af Turisterne er ude af Fjeldet, dukker her og der — i Fiskerboden ved Elven, i Fælegret ved Sjøen, i Stenboden opunder Fjeldsiden, — frem nogle underlige Skikkelser, fattigslig klædte, faamælte Mennesker med indadvendt Blik og stilvorne Lader.

Ingen har fornemmet deres Komme. Bare Sæterjenten paa de øverste Sætre har seet dem stryge forbi i Graalysingen.

Det er Vildrenen, det sande og rette Høifjeldsfolk, som vaager sig ind igjen i Fjeldet efter Turistfærdsdens Staak.

Komme er de overnat som Trækfuglen, tyst og stille, og Turistforeningens Patentfører, der han i Skumringen rusler tilbage over Flyen efter at ha seet de sidste Turister vel ud af Fjeldet, stanser med et, stirrer bortover mod det vesle Lysblinket ved Leirungsvandet og sir ved sig selv: «Jamen er han i Fjeldet alligevel, han Jakob Rundhøgda!» —

Ja, i Fjeldet er han alligevel, den tungsindte, folkeskye gamle Ren-skytter med det blege, smale Anlete og det lønlige Tankeliv.

I Fjeldet er han alligevel, klein som han hele Sommeren har ligget nede i Bygden.

Tilfjelds maatte han; for Fjeldet er Helseboden for hans syge Bringe og mere endda for hans tunge Sind.

Tilfjelds maatte han; thi for ham som for Fjeldskarven er Høifjeldet, den store, nakne graa Fjelduren, en Livstrang.

Men som Sangens Gave er negtet Fjeldskarven, saaledes har ogsaa Høifjeldets tause Ensomhed lukket *hans* Mund.

Aldrig har han med Ord kundgjort nogen sin varme Kjærlighed til Fjeldet og kun sjelden forundt nogen en Gløt ind i sit Tankeliv.

*

*

*

De fleste af disse stilfærdige Efteraarsgjæster er vel mere eller mindre i Slegt med Jakob Rundhøgda.

Men ogsaa Høifjeldets lune, fornøielige Scherzo har sine Folk blandt dem.

En Type paa den Slags rare Kulter er gamle Hans Gjæter, den pratsomme, godlynte vesle Nissen, som nu i femti Aar har havt sin Gang i disse Fjeld.

Ikke før er Sneen gaaet af Fjeldet, saa stænger Hans den Smule Kaffesjap, han mere for godt Selskabs end Vindings Skyld har drevet nede i Bygden, og stiger tilfjelds.

Mangefold er hans Gjøremaal heroppe den lange Sommer.

Møder du paa det ensomme Fjeldvand en Farkost med Vedfang, roet af en liden, kroket, blidlaten Mandsling i rød Toplue, da er det Hans, som er ude og hjælper Budeien paa «nørste Sæteren» med at hente Ved.

Skal der slagtes en Sau paa «Søresæteren», saa maa Hans iveien. Skal et Turistfølge nødvendigvis ha Skyds over Vandet, før Sol gaar ned, og ingen Rorskar er at opdrive, da skyder i rette Tid den røde Topluen frem bag en Haug, og Turisten er berget.

Men hans gjæveste Kald er som nævnt at gjæte. Her paa dette Omraade er han sagkyndig, her har han nedlagt Summen af sit fattige Livs Oplevelser.

Snever som hans Synskreds er, falder Talen paa «nybære Kjør» og «feite Gjældokser», og det gjør den altid, naar Hans er tilstede, da taler han «som den, der har Myndighed», og affærdiger andre Meninger med knusende Overlegenhed.

Forlængst er imidlertid de fede Kjør og Okser vandret nedover til Christiania med Driftekarene. Alt for en Uge siden drev Hans som sin sidste Kaldsgjærning for Aaret «den halte Kua» over til Heimdalsvandet. Men endda gaar han der og gjør ikke Mine til at si Fjeldet Farvel.

Ogsaa han hører til «de Indbudne».

Saa enfoldig han er, — ogsaa han er glad i Fjeldnaturen og kan ligesom ikke skilles fra den, før han har seet den i Høstens Høitidsskrud.

*

*

*

Langsomt, umerkelig, næsten som uvillig, klær Naturen sig i Slutningen af August om til denne Høitid. Det er, som det bæres den for, at den bereder sig til Døden, som om den aner, at de fagre Farver er Livets sidste Opblussen, Dødskampens første Trækninger.

Den første svage Beredelse til Helgen udgaar fra *Lynget*.

I lune, lubne Lag spredt over hele Vidden tar dette Høifjeldets mindste Barn fra Dag til Dag en skjærere Rødme i de bløde Barnekinder. Sterkere og sterkere brydes Flyens grønne Teppe af de fine lyserøde Lyngbaarer, som paa Afstand næsten staar som rødbrunt mod det mørkegrønne Briskekjær.

Langsomt følger saa den *krybende Dvergbirke* efter.

Ingen af Fjeldets Vekster ved saa ypperlig at trække Opmerksomheden paa sig som denne smidige Vildstyring.

Allesteds er den paafærde, krabber sig med smekre smaa Arme frem mellem Sten og Tuer, drar sig med granne Barnehænder opefter bratteste Berget, hager sig ihærdig fast i hver Rift og Revne og hænger sig nysgjerrig ud over hvert Stup.

Men bi saa, til den atpaa sætter igang med sine Forvandlingskunster! —

*

*

*

En vakker Morgen opdager du, at de lysegraa Vierkjær er tilstænket med store Blodflekker.

Du arbejder dig ihærdig didhen og finder — Dvergbirken — smilende i sit eget Blod!

Saa en Dag har den svære mosgrodde Kampesten faaet sin Pande kranset med det fineste, rødbrune Løvhæng. Du maa derhen.

Naturligvis er det — Dvergbirken, som har git sig til at fiffe Gamlingen op.

Pludselig en Kveld er der Ildløs oppe i Uren. De gule Flammer slikker grangivelig frem bagom Stenene.

Atter er Dvergbirken ude med sine Fantestreger.

Saa langt Fjeld naar, findes ikke det Liv, som kan ta det op med denne Tusindkunstner i Ynde og elskværdig Vildskab.

Ganske smaat tar saa Storbjerken og Aspen til at ombytte Sommerens simple Klædning med Skrud af Silke og Purpur.

Underlige, farvefagre Blomster, Væsner, du aldrig synes at ha seet før, dukker altimellem frem i Lierne og drar Øiet paa sig. Sterkere og sterkere, for hver Dag mere lysende og glødende, strømmer Høstens lønndsfulde Ild gennem Bladenes tandre Væv.

Den eneste Uforanderlige midt op i al denne rastløse Omskiftelse er *Brisken*.

Uforfærdet reiser den sin stride, mørkegrønne Rag som Bust mod Vildskaben. Rolig døier den sine Granders Flir og Hvisk og ryster koldsindig alle Slængord af sig med et lunt:

«Den, som ler sidst, ler bedst!» —

*

*

*

Saa rinder da Solen op for Festens store Dag.

De sidste Par Dage har det været saa underlig ødsligt og stille i Fjeldet. Ikke en Lyd, ikke et Vindpust, ikke et Solstreif. I svære, tunge Folder ligger Skoddeforhænget over de mørke snedækkede Fjelde, et mægtigt Sørgeflor over sølvindlagte Katafalker.

Men dulgt bag Sløret har Tilberedelserne gaaet paa uden Stans. Og nu, tredje Dags Kveld, er Alt færdigt.

Det luffer fra Nordvest, Skoddesløret bølger og blaffer, sprænges og flænges og feies i Stumper og Stykker hen over Fjeldene. Et sidste Skjær af Kveldsol over glatskurede, vandsprængte Bergsider, gule Bjerkelier og tindrende Vandspeil, og Mørket falder paa.

Kold og rød gaar Fuldmaanen op over Sikkildalspasset.

De netop afslaaede Sæterkveer ligger som lyse Agerpletter i den blege Dæmring, og langt ude paa Leirungen stænker Maanen Sølv over de smaakrusede Vande.

Ved den østlige Ende, der den vesle Bækken sagte sildrende lister ud af Sjøen, staar Jakob Rundhøgda og steller med sine Garn.

Den fede, gule Leirungsørreten har i de sidste Dage begyndt at sætte indover for at gyde. Under den udoverhængende Vier langs Bredden og i de smaa sølvblanke Kulper staar Stimen saa høit og tæt, at man kan ta Fisken med Næverne. Bedst det er, skjærer en Rygfinne op i Vandskorpen, efterfulgt af et lynsnart Glimt, naar Fisken snur den rødgule Bugen mod Maanelyset.

Inat tar han Fisk, den stilfærdige Fjeldmand, og vel tør han efter fuldført Verk unde sig den Kaffeskvætten, Hans Gjæter netop sætter over inde i Fiskerboden.

Gjennem den aabne Døren ser du lige ind paa Gamlingen, der han sidder med Snadden mellem Tænderne og stirrer ind i Ilden med de smaa melkeblaa Øinene.

*

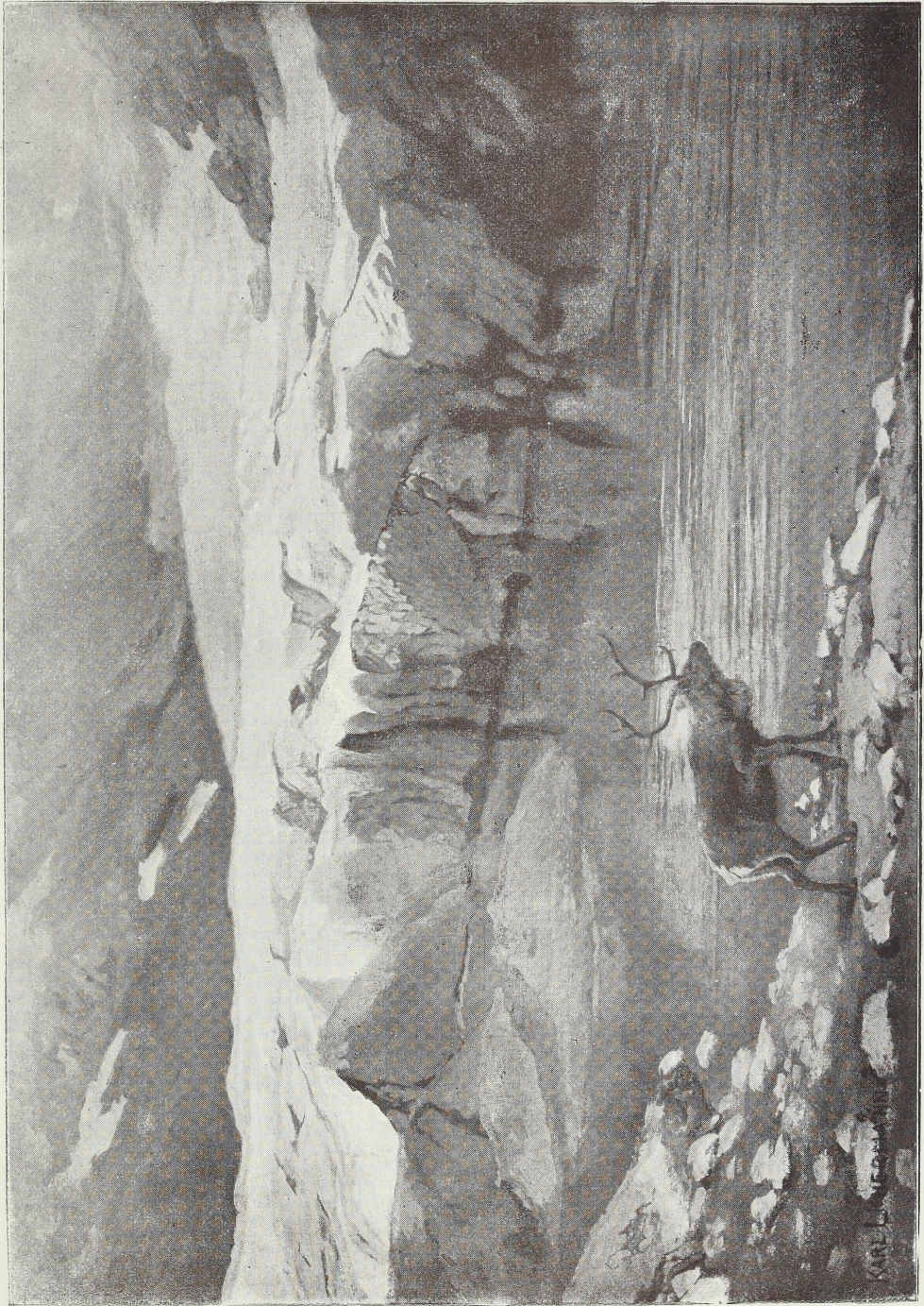
*

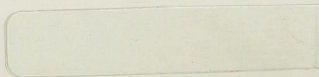
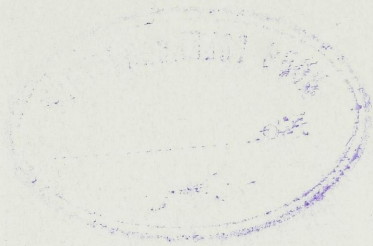
*

Men langt inde i Fjeldet, hvor Tjernhulsbræen bred og skinnende drar sig indunder de svarte, stupbratte Tinder, ved Bredden af det vesle grønne Brævandet, har Rensdyrflokken slaat sig ned for Natten.

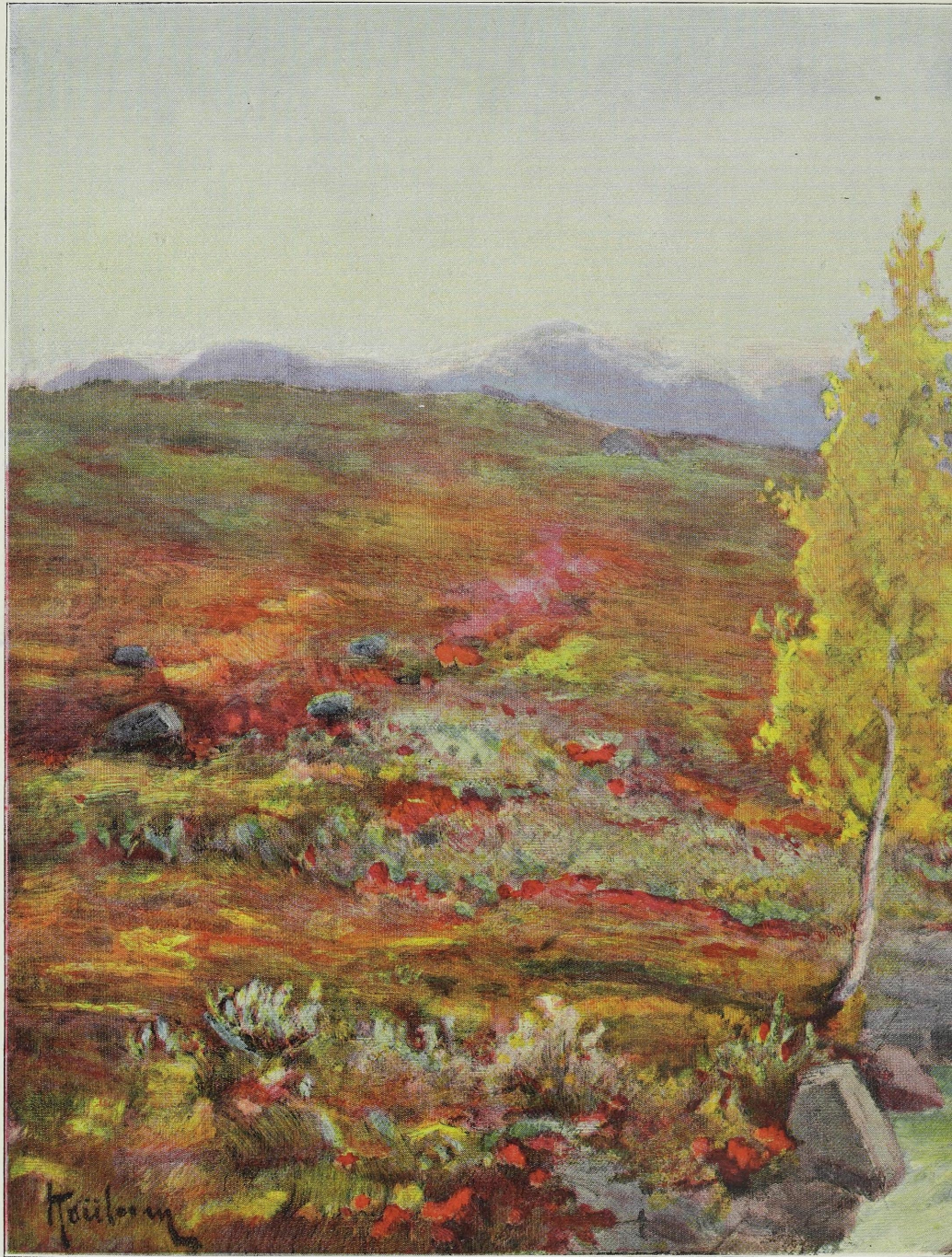
Det har været en strid Tid for den. Jaget fra Fjeld til Fjeld, — fra Blaajtjernshullet over i Svartdalen, fra Svartdalen op i Knutshullet, fra Knutshullet ned i Leirungsdalen, — havde den tænkt at faa sig en Hviledag idag paa det aabne, brede Heimdalshø?

Men netop der har Ulykken for Alvor raaket den.

Kringsat fra alle Kanter af Strøgets Jægere, Sagføreren og Doktoren, Jakob Rundhøgda og to-tre unge Bygdejægere, har ikke mindre end 6 af dens 20 Dyr maattet undgælde med Livet.

Den ene Fremfoden knust af en Kugle, har det syvende Dyr, en vakker Ungbuk, saavidt orket at følge sine Kamerater.

Der ligger den nede ved den grønne Iskanten med de store, sorte Øinene. Ingen Raad og ingen Redning. Vinteren for Døren. Hvor skal den med sin afskudte Fod kunne grave Mose frem af Sneen!

Men høit, høit over den saarede Stakkar tindrer de evige Stjerner, og Bækkene suser dæmpet i den maanelyse Nat.

* * *

Dagen gryr. De første gyldne Straaler lister let henover Besshø høie Herskerpande og Glittertinds hvide Kroningskaabe. I rygende Fart sætter Herolden, den spræke Bessa, nedover med Budskab fra Høifjeldsborgen:

«Vaagner vaagner! Vidder og Vang!
Hilsen og Bud fra de blaanende Sale:
Endnu en Gang er der Sommer og Sang,
endnu en Gang er der Dans over Dale,
endnu en Gang, før det visner i Lierne,
ødes om Vandene, stænges for Stierne,
vaagner til Høitid — endnu en Gang!»

Og Vindene, de lette Solgangsvinde, vaagner og hvisker det til Blaaklokkerne, og Blaaklokkerne retter sig og ringer det ud over al Vidden:

«Sving, sving
Klokker for hviskende Vinde!
Nu stiger Sol over Tinde.

Vaagner til Helgen
Videnomkring!
Sving, sving!»

* * *

Og Høifjeldet vaagner til den store Afskedsfest.

Trær og Busker ryster sig for Morgenduggen. Rypeflokken rører sig i Snarene. Stenskvætten smatter i Uren. Jagtfalken holder med smaa bævrende Slag over Fjeldsiden, og stolt staar Fiskejohn ud over de blanke Vand.

Høiere og høiere stiger Solen, og snart ligger hele Høifjeldssalen badet i Guld og Glans.

For en Herlighed, fin og underfuld som Æventyrets!

Der er ikke en Farveskygning af Sort og Blaåt, Gult og Hvidt, Graat, Rødt og Brunt, som ikke dette «Kongerige vestenfor Sol og østenfor Maane» skulde kunne by dig. Det være sig i Bjerken, Bræen og Moserne eller i Vieren, Uren, Aspen og Dvergbirken.

Og Grønt! — ja, nu har da Brisken faaet Opreisning.

Alt har skiftet Farve, alt har klædt sig i skinnende Klædebon. Hvor var det blit af det Grønne, af Livets evig unge Farve, om ikke den ærlige Brisken saa haardnakket havde sat sig imod al Omskiftelse!

Nu tier alle haanende Røster, nu staar dens fattige stive Rag som den fineste, blødeste grønne Fløil imod Alt det Gule, Røde og Brune.

* * *

Men vandrer du saa i det tindrende Solguld gennem denne Æventyrverden, gaar du langsefter Elven, mild og tankefuld som den nu Slyng i Slyng snor sig nedefter de gyldne Bjerkelier, da kan det hælde sig, at du med et stanser som fjetret:

Foran dig, i ensom Ynde nede ved Elvebredden staar en slank, hvidstammet Bjerk, fra øverst til nederst klædt i luftig, lysegul Silke.

For dens Fod har Graaaskjæg og Guldskjæg videnom vævet et Teppe af fin, gulhvid Brokade.

Men midt i den gulhvide Brokade har igjen Hestebærlynget lagt en bred Koralbord af purpurrøde Smaaskjæl.

Og lar du saa Øiet vandre nedover Elven, da skimter du tvers igjennem Bjerkens luftig gule Silke den blanke Fjeldjsø og hinsides Fjeldsjøen den stenkulssorte Ur, indfattet i rødbrun Blomsterramme, og over Uren de blaa Fjeldskar, indlagt med Nysneens Perlemor.

* * *

Længe staar du der urørlig, hensunken i dette vidunderlige Syn. Saa vaagner du pludselig ved et Skud, et underlig tungt, langdrageligt Skud langt inde i Fjeldet.

Dine Tanker slaar ind paa en anden Vei. Var det ikke, som om Lyden kom fra Sydsiden af Gjende?

Kanske fra Tjernhulstind.

Skulde det være ?

Jo netop. Det stakkars skaskudte Dyr deroppe ved det grønne Brævet har faaet det frelsende Skud.

Gamle Jakobs skarpe Øie har seet det slide sig efter sine Kamerater, og hans medfølende Hjerter har ikke kunnet taale den Tanke, at det skulde gaa der og pines udover Vinteren.

Blodsporene paa Sneen har vist Vei, og nu er dets Pine endt.

Men med dette fjerne, dæmpede Skud er det, som faldt der brat en tung mørk Skygge over Festglæden. Det er som Signalskuddet til Ophør, første Tegn til Afsked og Opbrud.

Langsomt, men uafvendelig, sænker Høifjeldets store, tause Tungsind sig over Vidder og Vand.

Endnu ligger Naturen der i urørt Herlighed, endnu dirrer Luften af Sol, men Anelsen om den nær forestaaende Død har lagt sit Vemod over alt Levende.

Da er det, Heiloen, denne Høifjeldets gudindviede Sanger, endnu en Gang samler alle Sinde til en hjertefyldt Tak, et bævende vemodsfyldt Farvel.

Vindene stanser sin lette Leg, Fjeldsjøen hulker sagte mellem Stenene, og hvert Straa i de gule Lier bøier ydmygt Hodet og lytter.

Det er Høifjeldets «stille Messe».

*

*

*

Det lakker ad Kveld.

Mere og mere skraat falder Solstraalerne, Kulden stiger efterhvert, og tunge, mørke Sneskyer seiler op i Nord og Vest.

En barsk Nordenvind ruser hen over Vandene, rusker i de festklædte Bjerkelier og feier plistrende hen over Kløfter og Skar.

Bævrende af Kulde lægger Blaaklokkerne de vesle Hoderne op til hverandre og ringer døende ud over Vidden:

«Tys, tys!

Nu synker Sol over Lunde.

Brødre, saa vil vi da blunde

blaanende Drømme

dunbløde Kys

Tys, tys! »

Mørket falder paa. De første hvide Snefnug siger og stiger og driver langsomt hen over Bjerketoppene.

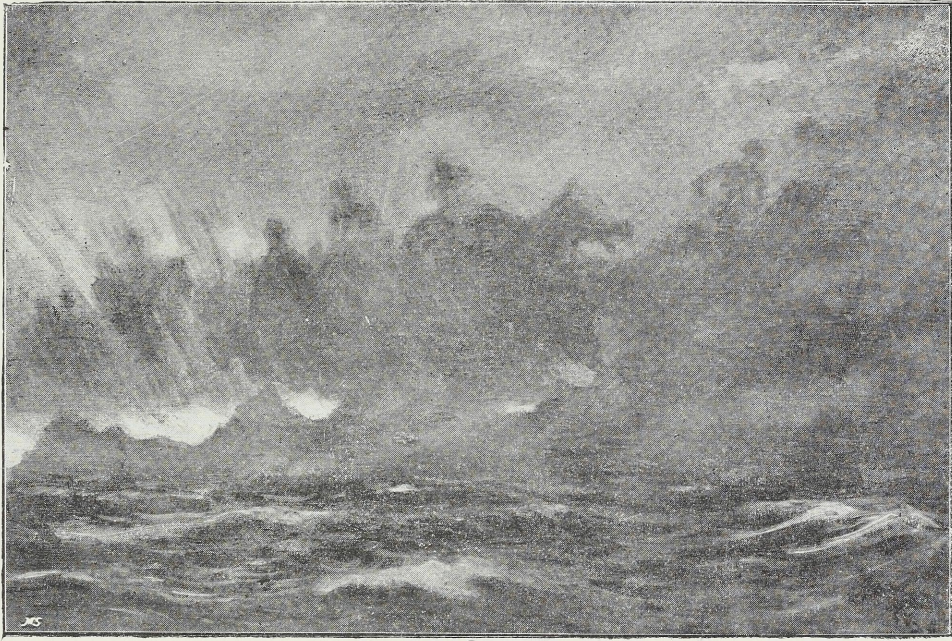
Naar Dagen atter dæmrer, tung og graakold, har Døden lagt sin hvide Fell over al Høifjeldets Herlighed.

NORDLAND

«Tilhavs, i Vest for Helgelands Skjær,
der svømmer en Ø paa de skinnende Vover;
men kommer engang en Seiler den nær,
da sænker sig Skyer derover, —
og skjult er da den vinkende Strand,
og ingen kan Øen bestige.
Med Tanken kun tør Kystboen hige
mod Vest til det deilige Alfeland.»

Welhaven: «Alfeland».

Vældige Vestfjord! Aaben er din Pande,
arvet har du Havets Høvdingehu.
Vælter i Høstdagens Mulm du mod Landet, —
Hærskrig og Haan over fraadende Vande,
Iskrav i Seilene, fygende, fillede, —
hil dig, du Havkongens lysende Billede!
Fjordenes Fyrste er *du*.

Vældige Vestfjord! hviler du fra Dysten,
lægger sig din Harme, gattes din Hu,
staar du i Høisommersol under Kysten,
vuggende, hviskende, Kjærligheds-lysten,

luller i Sundene, — blanke, forvildede, —
hil dig, du Havkongens lysende Billede!
Fjordenes Fyrste er *du*.

*

*

*

Jeg kjender «Fyrsten blandt Fjordene» efter begge hans Grunddrag.
Aar er gaaet siden hin uforglemmelige Februardag, da jeg første Gang stod Ansigt til Ansigt med Majestæten.

Der havde vi den endløs lange Vinternat ligget og hidt os i en skarve Udhavn, glad saalænge vore Ankere holdt. En voldsom Storm af Sydvest sopte i afsindige Stød over de lave, snestrøede Holmer og Skjær. Skiftevis stjerneklart og rivende, rasende Sneilinger, som piskede Dækket med Skorpioner og skjulte de fattige Lysblinkene paa Land for vore Øine.

Og i sligt Himmelveir skulde vi om lidt lægge ud paa Vestfjorden, ja, stikke helt ned til Moskenæsøen! —

Endelig var jeg sunken i Søvn — en tung Døs med urolige Drømme.

Men saa med et for jeg op og sad lysvaagen i Køien. Se saa! der gik Ankerkjettingen larmende i Veiret. Nu bar det løs. I en Fart fik jeg Klæderne paa mig og op paa Dækket.

Propellen slog netop sine første Slag; varlig og smaat stak gamle «Finmarken» Næsen ud af sit tarvelige Natteløgis.

Oppe i Bestiklugaret paa Kommandobroen fandt jeg mine to Medpassagerer, Apotekeren og Telegrafisten, tilsyneladende i godt Humør. Vi tog os i Fællesskab en dugelig Dram, satte os Side om Side i Sofaen og afventede med Spænding «Audientsens» Høitidsstund.

*

*

*

Den nærmed sig hurtig. Den yderste nakne Holme, overskyttet af en Syndflod af Sjøraak, gled tilside, og foran os laa Vestfjorden i den usikre Graalysing.

I samme Øieblik hivdes vi alle tre ud af Sofaen, saa inderlig vi stritted imod, og slyngedes hodekuls imod Væggen, medens en susende Braadsjø piskede Lugarvinduet.

Langsomt, ængstende langsomt, reiste gamle Finmarken sig af Bølgekavet, satte til Forandring Snuden bent mod Sky og slængte os tilbage til vor Plads.

Det var Majestätens Velkomsthilsen. «Aldrig har jeg været stedet for en Størres Aasyn,» for at tale med Ulrik Brendel. Men saa har jeg da heller aldrig gjort nogen en dybere Kompliment.

Hvinende og hvirvlende jog Vikingekongen indover med sin uhyrlige Hær af Berserker. Hvide Hjelmbusker gyvende over grønne Brynjer, sylhvast Piledrys fra Sky — Lurlaat gnallende i Luften:

«Fram! fram! Hærmænd, Havsmænd!»

Men rak og rolig stod «Landeværnet» færdig bortefter, klar til at ta imod. Fødderne traust fæstet i Havsgrunden — Skjold ved Skjold bortover, rynkede Bryn og Is om Bringe.

«Fram! fram! Havsmænd!»

«Land! Land! Kom an!»

Og fraadende, fræsende, himmelhøit hylende røg Havet imod og sank knust tilbage i Dødskampen.

Ja, den som kunde slaas slig som disse Kystkjemperne! — Spændtag i Jordens Hjerter, Rygstød i store, sterke Landet indover.

Da maatte nok «Finmarken», stakkar! slaas under andre Vilkaar, han! Ikke Rygstød og ikke Spændtag nogensteds. Bare Dampens Ildhug at stole paa; fire sterke Arme tilrors og seks hvasse Sjømandsøine paa Kommandobroen.

Stygt kneb det da ogsaa for ham. En hel stiv Klokketime satte han trut, men forgjæves, Stevnen mod de vældige, graagrønne Bølgebjerge.

«En Dram, Hr. Kaptein? — Hvor gaar det?» —

«Tak! kommer ikke af Flekken.» —

Skulde vi alligevel maatte bøie os for Majestäten? —

Nei! endda en Times ihærdige Arbeide, og nu stod det ikke længer til at nægte: vi havde vundet paa Vikingekongen.

Men da den tredje Time var leden, da steg den frem af det fnyssende Hav, Skulder ved Skulder, Solguld over grimede Drag, Skodde om rynkede Pander, den blaagraa Fylking af Lofotkjemper.

Og jo nærmere vi kom, des større Magt fik Solen og Godveiret.

Atter et udkjæmpet Slag i den evige Feide mellem Fjord og Fjeld, og atter havde Fjorden, den hugstore, urolige Herre, tabt. Hans skummende Harmel la sig. I mægtige, grønne Baarer vælted han indover i den friske Februarsol.

Men trygge og trauste, svøbt i Skarlagen, Sneens skinnende Sølvstriber indfældt i de mørkeblaa Brynjer saa Seierherrerne i forklaret Høihed udover sin slagne Modstander. —

*

*

*

Aar gik, og jeg saa ham igjen. Den stolte, ustyrlige Høvding var forvandlet til en lyslet, drømmende Trubadur.

Jeg skimted ham i Morgensolens Glans fra Landeveien mellem Svolver og Kabelvaag, Lofotens lille Hovedstad. Klarøiet og varm strøg han ind mellem Østvaagøens Skjær, glitred som Guld i de smale Sund, lullede og lo i den vidjeklædte Vaag.

Jeg saa ham i det Fjerne, indefra Hindøens Høider, saa ham i Kveldsolens Glød glimte frem mellem viftende Bregner og lyserød Gjeterams.

Som blankeste Metalspeil brændte hans Barm, der han laa og vugged mod Kystlinjens blaa Dis.

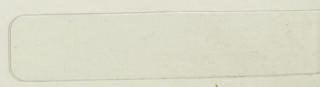
Men Ansigt til Ansigt mødte jeg ham, den Herlige, Fyrsten blandt Fjordene, ved Midnatstid.

Langt derude, hvor «Lofotodden» bader sig i blanke Hvirvler, og «Mosken» stirrer over vildene Hav, der kom han mig imøde.

Midnatsolens Purpur flømmed fra hans Skuldre, grønne Smaragder funkled paa hans Bryst, som han sagnetlig gled indover til Strengelig og Gigers Lyd, med legende Hvaler til Følge.

Men langs efter de blaanende Strande flokked barske Helte sig sammen, Hode ved Hode, stirred udover, undred sig og spurgte:

«Er det ei Høvdingen,
Vestfjord, den Vældige? —
Han som fra Arild har
hatet og hotet os,
herjet i Værene,
haanet vor Magt! —
Hvi staar han vaabenløs
nu imod Skjærene? —
Høvding, hvad vil du os?
Nævn os din Agt!» —

Og blødt og bævende — til Guitar og Strengelæg — gled Svaret
fra det Fjerne:

«Vær hilset I gjæve Helte,
som værger det gamle Nord!
Fra Havet en Høvding kommer
til Eder med stille Ord:
Mit Sværd har jeg sænket i Bølgen kold,
i Dybet ruster mit gode Skjold,
mit Had har jeg jordet i havsalt Tang.
Al Dagen gaar jeg min tause Gang
fra Sal til Sal i det klare Blaa, —
alt siden jeg *hende* saa.

Vær hilset I gjæve Helte
og lyt til min stille Bøn:
Sig, hvor skal jeg finde hende,
Fyrstinden saa underskøn? —
Mit Sværd har jeg jordet i havsalt Tang;
mod *hende* stunder jeg Dagen lang.
Mit Had har jeg sænket i dyben Hav!
mit Liv for hende jeg villig gav.
Min Længsel hvisker som Bølgen blaa,
alt siden jeg *hende* saa.» —

Da gled et solblankt Smil over de barske Ansigter. Hundrede stolte
Hoder bøiede sig for den unge Helt, hundrede sterke Arme vinkede ham
imøde, og fra hundrede Stemmer bares det imod ham:

«Hil være Høvdingen,
Vestfjord den Vældige!
Han, som har hatet os,
hugstor nu hilser han,
stevner mod Værene
fredsæl i Sind.
Op! lad os føre ham
frem mellem Skjærene!
Sælt er dit Ærinde,
Høvding, seil ind!» —

*

*

*

Langt inde bag nøgne Holmer og navnløse Skjær, hvor steile Tinder
stænger for Sydvesten, ligger en ensom Fjelddal.

Ad smale, græsklædte Sund, evig ukjendte med Havsjøens vilde
Begjær, bøier du ind i en venlig Vaag.

Se Bjerkeskogen herinde, saa staut og storvoksen den leirer sig om
de blanke Vand, lægger sig ind til de sorte Nabber, lister sig opad de
fløilsgrønne Lier!

Hvor ulig de dog er sine fattige, krøkete Slegtninge ude i Havskjæ-
rene, disse lubne, undersatte, skinnende hvide «Bedremandsbarn» af
Bjerkeetrær! Frit tør de rette sig op og bre' sig ud. Ikke har de
nødtigt at huke sig sammen og flette Grenene ihop for at staa imod Veiret
som Smaakaarsfolket derude.

Rummelig og i lune Lag som de staar, kan de helt og fuldt kaste
Skygger over den friske, frodige Græsbund, og uhindret kan Middagssolen
smutte igjennem og drive sin lette, flygtige Leg i det fine Løvverk. —

FRA LYNGEN I NORDLAND

Amatørfotograf af Mr. Hastings.

Men nedigjennem de lyslette Klynger — syngende og trallende — stryger Elven.

Kort, men fagert som et Æventyr er dens Liv.

Lig et klarøiet Barn lister den stillfærdig ud af Stargræsset, gemmer sig sutrende undaf i den Ener-klædte Vig, stryger sig undseelig imod Bjerkens hvide Moderbryst og — kommer ikke af Flekken.

Men saa, med et, er den lysvaagen. En artig krocket Mandsling af en Furu ægger Nysgjerrigheden, en næsevis Kampesten midt i Faret kalder Guttenaturen tillive. Pladask! sætter den over og ler, saa det klukker. Endda en uforskammet Kamp, og saa bardus paa Hodet ned i den første dybe, svarte Kulpen.

Andpusten ligger den et Bil og ser sig om, vaagner saa og kjender sig varlig for langs den glatskurede Bergvæggen. Hvor i al Verden er Udgangen?

Frem og tilbage og ud og ind!

Endelig! der finder den Veien, og afsted bær det igjen. Agneten* springer i de lette Krusninger og Laksen i de hvide Hvirvler. Blaa-klokker og Soleier lægger sig udover og ler. Langt og lyst ligger Livet for det unge Sind.

Da gjør den med et en Braasving, sætter i smaa skinnende Stryg nedover Græsbakken, og uden Suk, uden Klage, med Solglimt i Øiet glider den lydløst ud i Havet og Evigheden.

Det er Nordlandselvens Saga, Barnets, som dør, før det ved af sig, hjemkaldes, før det har kjendt Tilværets smertelige Længsel.

*

*

*

Men staar du saa, naar Sol gaar ned, ved det vesle bortgjemte Fjeldvandet derinde paa Lofotøen, da vil Skaldens Ord — som af sig selv —

* Agneten — nordlandske Navn paa Smaaorreten.

rinde dig ihu, da vil «dit speidende Øie» herinde «bag truende Fjeld og sortladne Vande» finde:

«den fagre Ø, hvis bølgende Høie
hæve sig mildt fra den glimrende Bred.»

Da vil du spørge og svare med Welhaven:

«Du kjender vel den drømmende Fugl,
der ligger paa skummende Bølger og blunder?
Her er dens Hjem, *her* findes det Skjul,
hvortil den i Drømmene stunder.»

* * *

Rigere, ja overdaadigere kan Fjeld ikke klædes.

Om de høie blaa Skuldre har Sneen hængt sine skinnende Sølvkjeder, Bækkene sømmet sine blanke Tresser. Det brede Bryst er indfældt med bløde Bølger af karmosinrød Gjederams og kantet med kostelig Gyldenris,

Men Kjortelen selv, det prægtige Skrud, som fra Fod til Isse indhyller den nakne Sten, er af mørkegrøn Fløil. Og vil du vide, hvor tung og dryg den er, denne Fløilskappe, da stik bare op i Lien et Stykke.

Fod for Fod maa du slaa dig frem gennem den alenhøie Bregneskog. Hele Fantefølger af storlaten blaa Stormhat glaner dig nysgjerrig op i Ansigtet.

Store Sværme af rødbrun Almue-klædt Fjeldsyre dasker dig om Ørene. Lubne hvidluggede Angelika-Dusker vifter og veiver for dine Øine, og lange solfyldte Ranunkler gliser og ler ad dine Anstrengelser.

Snart synker du, saa lang du er, ned i en lønlig Skaare i Skogens brune Grund, og de grønne Bregnebaarer slaar sammen over dit Hode, snart vipper du paa Kanten af en glat Tue og holder dig krampagtig fast i en Briskegren. Tusinder af Insekter summer omkring dig. Sveden

FRA LYNGEN I NORDLAND

Amatørfotografi af Mr. Hastings.

strømmer fra dit Ansigt, og dødstræt synker du om paa en Sten i denne Nordlands dybe, duftende Urskog.

*

*

*

Det lider mod Midnat. Sollyset har efterhvert trukket sig ud af den trange Fjelddal; men bagenom strækker høie blaa Snetinder sine guldglitrende Hoder frem for at faa et Glimt af Herligheden. Den blanke Fjeldsjø faar smaat om senn et sortere, dybere, tankefuldere Drag. Smaabækkene i Bregneskogen suller og stuller og falder stilt i Staver. Sjøfuglene stanser sit Skrig og Svarttrosten sin Skvatren. Opunder Mønningen paa den vesle rødmalte Fiskerhytten har Stæreparet sat sig Side om Side med Hodet under Vingen.

Stille! trød varlig paa Stien! Bryd ikke Skabningens stakkede Blund! Krænk ikke Urskovens lønlige Fryd!

Thi se, nu i de flygtige Sekunder, som den flammende Sol gaar i Hav for i næste Nu at skyde frem igjen — nu er Stunden der. Nu nærmer han sig, Fyrsten blandt Fjordene. Blødt og kjælende stryger hans Aande ind over den sovende Fjelddal.

Thi herinde hviler Bruden, her er Brudekammeret, her er «*Alfeland.*»

Sagnet og Skalden feiler. «*I Vest for Helgelands Skjær*» reiser sig ingensteds nogen Trylleland, hvor du end leder.

Men herinde, bag nakne Holmer og navnløse Skjær, hvor steile Tinder stænger for Sydvesten — *her* ligger det

Nordland selv, i de signede Sommerdage, er Alfeland. —

Og Sagnet og Skalden feiler. Tryllelandet blir ikke borte, der sænker sig ikke Skyer derover, naar en Seiler kommer nær. Men vel er det sandt desværre, kun sjelden, saare sjelden, kommer en Seiler det nær.

Norges egne Sønner kjender som flest ikke sit Alfeland, og den Fremmede, som gjæster det høie Nord, kommer ikke nær *nok*.

*

*

*

Nu og da bøier vel en statelig Turiststeamer ind i det trange Sund. Store blanke Dampskibsbølger skyller mod de ensomme Strande. Damp-pibens hæse Brøl kastes fra Fjeld til Fjeld, og Flokke af Maager og rød-bent Kjeld ruser vetløst frem bag Skjær og Odder.

Høit i Fremstavnen har Turistlaget samlet sig — Tyskere, Engelskmænd, Franskmænd — Damer og Herrer — Lorgnetter og Kikkerter for Øinene.

Salutskuddene dunder. «Potz Tausend!» — «Sacrement!» Det er jo selveste «Troldfjorden», den «famosse Kaiserfjord!» Hele ti Minuters Ophold.

Men nede i Salonen staar Dineren og venter. En urolig Opvarter strækker allerede Hals i Kahytsdøren. Suppen blir kold! «Faen i Troldfjorden!» «Se saa! endelig!»

Fristen er udløben. Smaat og varlig vender Kolossen i det trange Farvand. Troldfjorden er ekspederet. Med et løst og let Øiebliksfotografi i Erindringen sætter de skikkelige Turister opefter Finmarkens øde Kyster for at beskue Nordkap, Europas nordligste — Graastein!

Men knappe tre Kilometer ovenfor Troldfjorden ligger Troldfjordvandet Norges vildeste og vakreste Fjeldvand, i uforstyrret Ensomhed.

«De Budne var det ikke værd!» — Og hvor varm, hvor inderlig var ikke Indbydelsen!

Langt sydpaa, ved Indgangen til Bryllupsgaarden har Brudepigerne stillet sig — «*syv Søstre,*» Side om Side. Stoltere Terner var aldrig til. Yderst ude paa Dørstokken mod det storlatne Hav staar de, Haand i Haand, for at fange den hastige Seiler i Farten.

Sommersolen skinner paa de blanke, blaasorte Barme, Havgolen leger med de røde Skoddeslør.

Og de svinger sine Arme de syv fagre Søstre og vinker og synger.

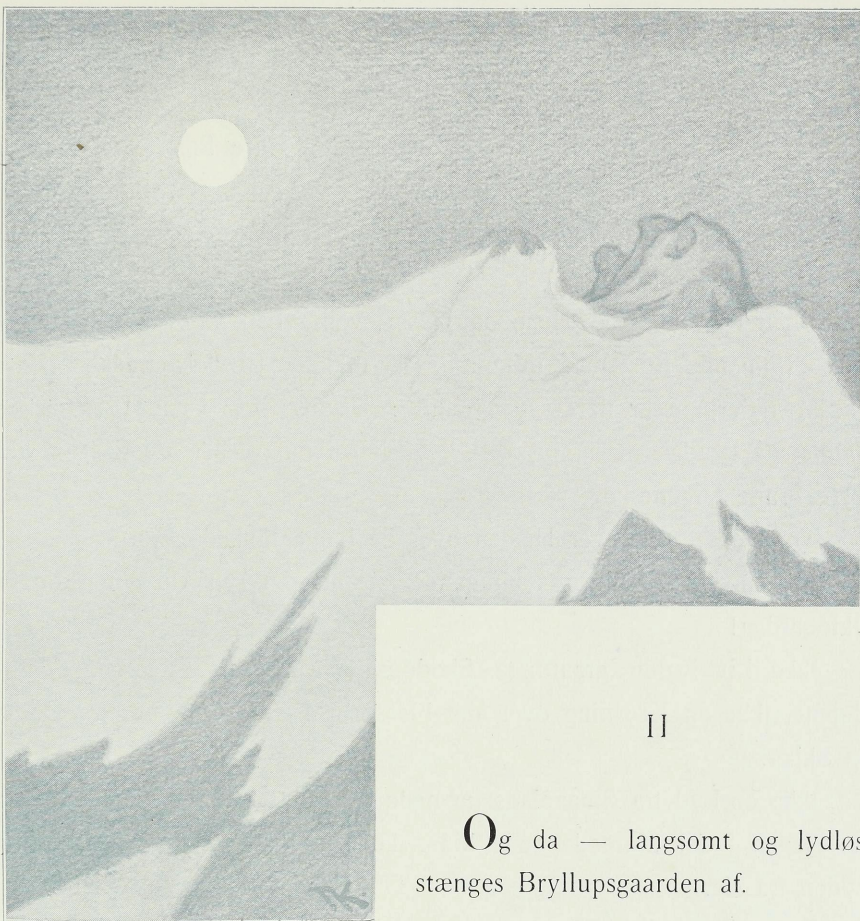
Den prustende Damper staar rolig sin Kurs, og de beundrende Øine langs Rellingen vender sig snart til andre Kanter.

«De Budne var det ikke værd.» —

DE SYV SØSTRE

II

Og da — langsomt og lydløst
stænges Bryllupsgaarden af.

«Og skjult er da den vinkende Strand,
og ingen kan Øen bestige.
Med Tanken kun tør Kystboen hige
mod Vest til det delige Alfeland.»

Thi sandt er det nok alligevel — paa en vis:

«Der kommer engang en Seiler den nær.» Men denne Dødsseiler
er den haarde mørke *Polarvinter*.

For svære, svulmende, natsorte Seil skyder den frem fra det øde
Ishav. Tyst og stille, langsomt og listende lægger den sine Skygger over

Fjeld og Fjord. Den gaar ikke paa med Hast og ruser ikke frem med Vildskab; thi den ved, at den vil vinde, og at alt Levende maa bøie sig for den.

Da tier de og tilhyller sine Hoder de syv fagre Søstre, og alle de trauste Kjæmper skjuler sig i Skodde.

Men Vestfjorden ^{temmer} slænger sin Harpe og er atter den vældige Viking fra før.

Braat i Braat, med Haan og Harm, velter han indover Værene, og hans drønnende Røst naar dumpt til det lukkede Brudekammer.

Men derinde er det tyst og stille: Bruden ligger paa Ligstraa! — Falmet er Brudekransen, og den kolde Høstvind rusker og rasler i den tørre brune Bregneskog.

Tung og mørk ruger Høsten over de lange lukkede Fjorde.

Saa Dødsens stille, saa knugende ensomt det kan være herinde en Oktoberdag!

Ikke Liv i den graatunge Skoddesjøen, seig som den siger over Heiene, ikke en Krusning over det blaasorte Fjorddraget udefter Odder og Skjær.

Ikke en Lyd fra Smaapladsene nede i Tarestranden. Ja, om det saa er Korpen i det kluntede røde kinesiske Kirketaarnet, saa gir han ikke Lyden fra sig.

Eneste Tegn til Liv kommer — fra Kirkegaarden! Der staar han bøiet bag Stengjærdet, den gamle surøiede Graveren, og kaster Jord op for en «Dauing».

Skrinlagt er Livet, det lyse straalende Sommerliv, ene Døden er ved Magt, og som et Sindbillede paa dens uhyrlige Vælde høiner sig midt i Hjertet af Nordland — fra den skogklædte Ranenfjord af og helt op imod Vestfjordgabet — hin vældige Isbræ med det gaadefulde Navn *Svartisen*.

*

*

*

Kommer du en solblank Sommerdag kjørende fra Umbugten, det ensomme Høifjeldsvand inde paa Svenskegrænsen, og nærmer dig Ranenfjordens Dalsøk, da vil du, bedst det er, braastanse Hesten i Veisvingen og som fjetret stirre vestover.

Svartisens hvide vældige Snehav har fanget dit Øie og dit Sind, og aldrig mer vil du glemme det.

Ja, der løfter den sig mod den blaa solfyldte Æther, denne skinnende Verden af ufarne Snevidder og lønlige Isvand, af rusende Bækker og blaagrøn Bræ, af sølvskjære Nuter og natsorte Slug!

Der svæver Æventyrlandet lyst og let som et Luftsyn over de mørke Granelier, velter blaalig blødt udover til alle Sider og sænker videnom sine runde hvide Kvindearme ned i Fjord og Dal.

Men kom igjen ved Høstdagsleite, naar Sol gaar i Hav, og Stormen hujer over Heiene!

Da først bærer Svartisen sit Navn med Rette.

Da ligger den over Land lig et vældigt Liglagen med kolde stive Folder i hver Dal, da ruger den over Fjeldene lig et svigefuldt Uhyre med Fangarme i hver Fjord.

Da er den Nordlands onde Øie.

Men opunder dette stive stirrende Bræøie ligger en fattiglig Fjeldgaard med smaa grønne Vindusglas og Filler i Sprekkerne.

Slaa dig til her ved Efteraarstid, og snart skal du merke, hvorledes Ensomheden, den sleipe usaarlige Bøigen, er efter dig og kringsætter dig og tar i dig med usynlige Hænder.

I den blege Kveld, naar Nordlyset blusser og flagrer over Bræøiet; og Elven sort og stille sturer under Isdækket, i den blege Kveld, naar Evighedens Aande suser over Dalen, da stiger han ned fra Svartisen.

Fjetret af hans kolde Blik, af hans tause Tungsind, gir Nordlændingen sig langsomt over i Vinternattens Søvn.

*

*

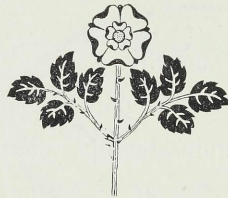
*

Staar du en solklar Dag paa Mo i Ranen og ser op imod Svartisen, da vil du med nogen Retledning snart nok faa Tag i et liggende Menneskeansigt, Dragene af en indfalden Gammelkar paa Ligstraa.

Men i den gamle «Dauingen» paa Svartisens hvide vældige Parade-seng har Naturen selv git et Billede af Nordlands Kaar.

Der sover det efter Sommerens stakkede Dage Armodens og Ensomhedens Dødssøvn.

Thi «kommer en Gang en Seiler den nær,
da sænke sig Skyer derover, —
og skjult er da den vinkende Strand,
og Ingen kan Øen bestige.
Med Tanken kun tør Kystboen hige
mod Vest til det deilige Alfeland.»

Min Bregne.

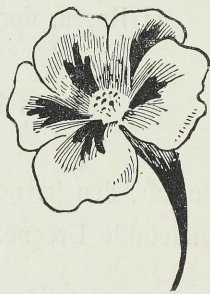
Mig lokker ikke Liljen, den
Fyrstedatter fin,
ei Rosen, der den bruser over
Hegnet;
det Skogens Barn, jeg elsker, er
ikke klædt i Lin
og ikke svøbt i Purpur, den jævne Blomsten min,
den fattige, den yndefulde Bregne.

Den har ei Liljens myke og kjælne Aandedræt,
ei Duften fra de elskovsyre Roser;
men Fjeldets Hjerte banker i Blomsten frit og let,
og Skogens Aande stiger fra Bladets tandre Net
og Duften fra de viddefriske Moser.

I Liens Lænde staar den, saa tankefuld og tyst,
saa glitrende af Sommerduggens Perler,
saa tro og traust som Brisken, saa lun som Rugdens Bryst,
saa barneglad som Bækken, der ler af Hjertens Lyst
og pludrer med de morgentravle Erler.

Og derfor — du min Bregne i Hjemmets lune Muld,
som glæder mig ved Vinter og ved Sommer,
du jævne, hjertevarme, du Sjæl saa hel og fuld,
og derfor, du min Bregne, saa tryg og tro som Guld, —
naar Dødens stille Aftentime kommer, —

Naar engang jeg skal gribe den tunge Vandringsstav
og fare til de ubekjendte Egne, —
da plant en Sommeraften, du kjære, paa min Grav, —
ei Roser og ei Liljer, men Blomsten, jeg holdt af, —
den fattige, den yndefulde Bregne. —

mag.

ex 1

Caspari

Norsk høifjeld

Bodø Bibliotek

Depotbiblioteket

75sd 96 165

Tilhører ikke lenger
Bodø bibliotek

Cassipourea ...